

HAYVANCILIĞIN YENİDEN İNŞASI

**SORUNLAR
SEBEPLER
ÇÖZÜMLER**

**Saha Araştırmaları ve
Saha Gözlem Raporu**

**TDSYMB
09/09/2019**

*Bu çalışmada kullanılan tüm istatistiksel bilgiler
TÜİK verilerinden ve sahada yapılan gözlemlerden elde edilmiştir.*

İÇİNDEKİLER

1 ÇALIŞMA GEREKÇEMİZ
VE YÖNTEM

2

2 DURUM
TESPİTİ

6

3 HAYVANCILIKTA
YAŞANAN SÜREÇ

8

4 ÜLKEMİZİN
POTANSİYELİ NEDİR?

12

5 HAYVANCILIKLA İLGİLİ SORUNLARDA VE
SORUNLARIN ÇÖZÜMÜNDE SİYASETİN ROLÜ

14

6 HAYVANCILIKTA SORUNLU ALANLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

18

6.1.	Eğitim ve İşletme Danışmanlığı	20	6.9.	Yönetmel Sorunlar	32
6.2.	Koruyucu Hekimlik	22	6.10.	Islah Çalışmaları	34
6.3.	Kimliklendirme ve Kayıt	23	6.11.	Üreticinin Pazarlamadaki Rolü	36
6.4.	Teknoloji Kullanımı	24	6.12.	Etçi Damızlık Dişi-Erkek Sığır Üretimi	38
6.5.	Salgın Hastalıklarla Mücadele	25	6.13.	Üreticilere İletişim Desteği	40
6.6.	Brusella	26	6.14.	Meralar-Hazine Arazileri-Sahipsiz Araziler	41
6.7.	Örgütlenme	28	6.15.	Hayvan Besleme ve Yem Maliyetleri	42
6.8.	Finans ve Desteklemeler	30	6.16.	İthalat Sorunu	43

7 PİLOT BÖLGE ÇALIŞMALARI VE ÖRNEK PROJE ANALİZİ

44

8 YETİŞTİRİCİNİN PARA KAZANMASINI SAĞLAYICI DOĞRU MODELLER

48

9 GENEL DEĞERLENDİRME GÜNCEL ÖNERİLER

56

10 DSYB'LERİN KATKI SUNABİLECEĞİ VERİM ARTIŞI SAĞLAYACAK PROJE ÖNERİLERİ

64

**ÖNSÖZ &
TEŞEKKÜR**

Hayvancılık Sektörüne Emek veren Değerli Kardeşlerim;

Hayvancılık sektöründe, özellikle de Kırmızı Et sektöründe uzun zamandır üretici ve tüketicileri etkileyen sorunların varlığı herkesin malumudur. Bu sorunların tespitinde ve çözüm yollarının belirlenmesinde hayvancılığın yeniden inşasında Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliğinin bu konulardaki değerlendirmelerinin ortaya konulması amacıyla kamuoyu ile paylaşmak üzere bir rapor ve proje önerilerinin sunulmasına karar verilmiştir.

Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği tarafından hayvancılık işletmeleri, üreticiler ve uzman kişilerle birebir görüşmeler yapılmış bu görüşmeler saha gözlemleri ile birleştirilerek rapor oluşturulmuştur.

Geniş bir yüzölçümüne sahip ülkemizin farklı coğrafyalarındaki yaşam koşulları, iklim ve kültür yapısı göz önünde bulundurularak çözüm yolları belirlenmeye çalışılmıştır.

Hayvancılıkla ilgili sorunlar, çözüm yolları, fikirler ve söylemler derlenmiş ve bu raporda yer verilmiştir.

Görüşlerinden yararlandığımız kişi ve kurum temsilcilerinin isimleri; söz konusu kişilerin izinlerinin alınmaması, aynı zamanda raporun bütününe katılmama ihtimalleri dikkate alınarak yayınlanmamıştır.

Görüşme yaptığımız tüm yetiştiricilerimize, sivil toplum örgütü temsilcilerine, akademisyenlere, hayvancılığın içinde olan sektör çalışanlarına, kurum amir ve müdürlerine, bizlere vakit ayırarak sorunları çözmek için gösterdikleri duyarlılıklarından dolayı teşekkürlerimizi borç biliriz.

Ayrıca mütevazî imkanlarla raporun hazırlanma çalışmalarında görev alan Proje Koordinatörü Merkez Birliğimiz Genel Başkan Yardımcısı ve aynı zamanda Ardahan Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği Başkanı Veteriner Hekim **Yunus BAYDAR**'a, Zooteknistler **Hasan SÖZGEN**'e, **Ertuğrul ASLAN**'a, **Ercan ÇELİK**'e, Veteriner Hekim **Yüksel GÜLDALI**'ya, editoryal olarak hizmet veren **RH Pozitif Reklam Tasarım Ltd.** şirketine, özellikle **Selahattin TOĞAY**'a şahsım, yönetimimiz ve rapordan faydalanacağını umduğum ülkemiz üreticileri adına ayrı ayrı teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Hatır soran dert dinleyen Birlikçilik felsefemizle sözlerime son verirken tüm kamuoyuna şunu belirtmek isterim.

Biz Bize Yeteriz, Biz Türkiye'ye Yeteriz...

TDSYMB
Yönetim Kurulu Adına

Kamil ÖZCAN

Çalışma Gerekçemiz ve Yöntem

Türkiye Damızlık Sığır Yetiştiricileri Merkez Birliği (TDSYMB) olarak ülkemiz hayvancılığının sorunlarını parçalara ayırarak çözümleri konuşmak yerine, büyükbaş hayvancılığa ve sorunlarına bütünsel bir yaklaşımla bakılmasının daha doğru olacağı düşüncesiyle genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Birliğimiz bu değerlendirmeden hareketle, 20 yılı aşkın bir süredir edinmiş olduğu deneyim ve yetiştirdiği insan kaynakları sayesinde böyle bir rapor çalışmasını gerçekleştirmiştir. Birliğimizin ülkemiz hayvancılığına yaptığı katkılardan doğan birikimi bu çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Üreticiden aldığı yetki ve sorumluluk bu raporun ana gerekçesini teşkil eder. Bu gerekçeden hareketle hayvancılığın sorunlarını tespit etmek ve sorunlara ilişkin çözüm önerileri oluşturmak amacıyla bir çalışma yapmayı, üreticinin çıkarlarını korumaktan sorumlu bir Birlik olarak kendisine hak hatta görev bilmıştır.

TDSYMB, üreticisinden aldığı bu yetkiyi özgür iradesiyle iyi niyet çerçevesinde toplumun tüm kesimlerini dikkate alarak kullanmaya çalışmıştır.

Bu çalışma, ülkemizde hayvancılık alanında birikim sahibi, özgün yaklaşımları ve fikirleri olan (bazı büyük hayvancılık işletme sahipleri ve yöneticileri, bazı akademisyenler, eski ve yeni bürokratlar, sektör sivil toplum üretici temsilcileri, meslek örgütü temsilcileri, sanayiciler ve en önemlisi ülkemiz hayvancılığının önemli varlığına sahip aile işletmeleri vb.) kişi ve kuruluş temsilcileriyle birebir görüşülerek ve saha araştırmaları yapılarak hazırlanmıştır.

Bunun yanında görüştüğümüz, görüşemediğimiz bazı isimlerin yazı, kitap ve makalelerinden faydalanılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada; kısaca özetleyecek olursak

- Ülkemiz hayvancılığının günümüzde ve gelecekteki olası durumunu tespit etmeye,
- Ülkemizde sektör açısından sahip olunan potansiyel değerlendirilmeye,
- Yaşanan sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır.

Ancak çalışma kapsamında genelde büyükbaş hayvancılık değerlendirilmiş olup ülkemiz kırmızı et sorununun çözümüne önemli katkı sağlayacak çok önemli bir potansiyel olan küçükbaş hayvancılığın geliştirilmesi, sorunlarının giderilmesi konusunun teknik detaylarına girilememiştir.

Hayvancılıkla ilgili yapılan genel tespitler küçükbaş hayvancılık için de geçerlidir prensibi kabul edilmiştir.

**TDSYMB,
üreticisinden
aldığı yetkiyi
toplumun tüm
kesimlerini dikkate
alarak kullanmaya
çalışmıştır.**

Birebir görüşmeler ve saha incelemeleri sonucu ortaya çıkan bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile, bundan önce yapılan çalışmalar veya bundan sonra yapılacak çalışmalardan çıkacak sonuçlar, birçok alanda benzerlikler gösterecektir. Zira hayvancılık, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde de büyük oranda geleneksel ve kültürel miras olarak süregelen ve kısa vadede kolayca değişiklik arz etmeyen bir üretim, ticaret ve geçim modelidir. Bu alanda gerek ortaya çıkan veriler gerekse de sektör sorunları/çözüm önerileri sıkça değişiklik göstermez. Her ne kadar hayvancılığa ilişkin sorunlar ve tespitler aynı olsa da çözümlere ilişkin öneriler bakış açısı farklılıkları nedeniyle ayrışmalar gösterebilmektedir.

1

Çalışma Gerekçemiz ve Yöntem

Bugün geldiğimiz noktada tarımın gelişmesi için atılan adımların kolektif bir planın ürünü olmak yerine sorunlara anlık çözümler üretmek, olmasından dolayı gerekli iyileşmeyi sağlayamadığı ve bu nedenle tarımsal alanda yaşanan kökleşmiş sorunlara çare olmadığı sektörün ortak kanaati haline gelmiştir.

Tarım ve hayvancılıkta yaşanan sorunlar bu kadar derinleşmiş ve çözüm adına farklı bir şeyler söylemek gerekirken kimse farklı ve muhalif bir bakış açısı ortaya koymamakta koyanların da sesi çıkmamaktadır. Sesi gür çıkabilecek sermaye sahipleri zaten sistem üzerinden kazanç sağladıkları ve gelecek gibi bir kaygıları olmadığı için susmaktadırlar. Sektörün en büyük ama en az sesi çıkan ve sesini örgütler vasıtasıyla duyurmayı bekleyen kitlesi, üreticilerin sesini ise çoğu örgütün kendi yaşamını sürdürme telaşı ve farklı nedenlerle ses çıkarmamaları yüzünden kimse duymamaktadır.

“ ya hep birlikte kazanacak ya da hep birlikte kaybedeceğiz ”

Oysa ki bu sessiz çoğunluğun sesini duyurmaya, farklı bakış açılarını ortaya koymaya ve dikkate alındığını bilmeye ihtiyacı vardır.

Bu çalışma sessiz çoğunluğun sesini duyurmak, farklı fikirler sunarak yapıcı, birleştirici, kapsayıcı bir anlayışla çözüm önerileri getirmek maksadı ile hazırlanmıştır.

Bizlerin ve tüm sektör paydaşlarının ortak hedefi, hayvancılığın sorunlarının çözülmesi, tarımın geliştirilmesi ve oluşacak iyileşme sayesinde hem üreticinin hem de tüketicinin kazançlı çıkacağı sürdürülebilir bir yapının kurulması olacaktır.

Bizler gayet iyi biliyoruz ki yönetim erki, sektör temsilcileri, STK'lar, tüketiciler, kısacası tüm ülke olarak aynı gemideyiz ve **ya hep birlikte kazanacak ya da hep birlikte kaybedeceğiz**.

Hali hazırda uygulanan tarım ve hayvancılık politikaları her ne kadar iyi niyetle hazırlansalar da, gerek bürokratik sorunlar gerek yetersiz imkanlar yüzünden, ama asıl önemlisi sektör paydaşlarının tam inancı olmadan oluşturulmuş günü kurtarmaya yönelik önlem ve tutumlar nedeni ile hedeflenen başarıyı sağlayamamıştır. Halbuki sektör paydaşlarının üreticisinden-tüketicisine, işletme sahibinden-bankacısına, kamu idaresinden-STK'lara kadar etkili, verimli, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyecek, hatta lokomotif olacak yerli ve milli tarım politikalarını kurgulamak ve hayata geçirmekten başka bir hedefi yoktur.

Çalışmanın teknik analizlerinde ve çözüm önerilerinde küresel sermaye odakları ile lobilerin diğer alanlarda olduğu gibi ülkemiz hayvancılığına etkilerini, yerli ve milli olmayan politikaların ülkemizin stratejik hedeflerine verdiği zararı ortaya koyarak farklı bir perspektif çizilmeye çalışılmıştır.

Bu rapor, bir sivil toplum örgütü olmamızın yüklediği sorumluluklar kapsamında, kamuoyunu ve Bakanlığımızı uyurma ve bilgilendirme amacı dışında başka herhangi bir amacı olmayan, siyaset üstü mütevazı bir çalışmanın ürünüdür.

2 Durum Tespiti

TDSYMB

1980 yılında ülkemiz nüfusu 45 milyon iken, hayvansal varlığımız, 16 milyonu büyükbaş, 67 milyonu da küçükbaş olmak üzere 83 milyon idi Ancak bugün ülkemiz nüfusu 81 milyona ulaşmış olmasına rağmen Tarım Bakanlığı ve TÜİK verilerinden elde edilen sonuçlara göre, 2018 yılı itibari ile ülkemiz büyükbaş hayvan varlığı 16 milyon, küçükbaş hayvan varlığı 44 milyon, yıllık kırmızı et üretimi 1 milyon 150 bin ton, karkas ağırlık ortalamamız büyükbaş hayvanda 290 kg, küçükbaş hayvanda ise 15-16 kg'dır.

Bu sonuçlara göre yıllık üretim eksliğimiz, tüketim rakamımızın %25'lerine yani 350-400.000 tonlara ulaşmıştır.

Kişi başı hayvansal protein tüketimimizin ortalaması 30-35 gr/gün olup bu rakam gelişmiş ülkelerin tüketim ortalamasının neredeyse yarısına tekabül etmektedir.

Protein yetersizliğinin toplumsal ilerleme ve gelişmişlik düzeyine etkisi dikkate alındığında, gelecek nesilleri bekleyen tehlike ortadadır. (UNESCO-PISA sonuçlarına göre)

Bir yandan et üretiminde artış sağlanamazken öte yandan asıl korkutucu olan ise toplumun ete olan ihtiyacının,

- **21. yüzyılın ikinci çeyreğinde 95 milyonlara ulaşacağı beklenen hızlı nüfus artışı,**
- **Her yıl artan ve artması için ülke çabaladığımız turist sayısı,**
- **Coğrafyamızdan kaynaklanan sorunlar nedeniyle ortaya çıkan veya çıkabilecek mülteci nüfusundaki artış gibi nedenlerle katlanarak artıyor olmasıdır.**

Halihazırdaki potansiyeli ile ülke insanının protein ihtiyacını karşılayamayan hayvancılık sektörü, toplumun ete olan ihtiyacının katlanarak artması sebebi ile daha da yetersiz kalmaktadır.

Zaten emek/verim oranısında istenen durumda olmayan hayvancılığımız, bir de,

- Üreticilerin her yıl artan oranda üretimden kaçmaları,
- Üretimin merkezinde olan kırsaldaki genç nüfusun azalması,
- Köylerdeki yaş ortalamasının 58'lere ulaşmış olması,
- 2030 yılında %3-4'lere düşmesi beklenen kentsel/kırsal nüfus oranı,

Gibi sebepler yüzünden iyice çaresizliğe sürüklenmektedir.

Kişi başı hayvansal protein tüketimimiz gelişmiş ülkelerin yarısıdır.

3 Hayvancılıkta Yaşanan Süreç

TDSYMB

Yukarıdaki genel tespitten de anlaşılacağı üzere, ülkemiz gelişmiş ülke standartlarında, kırmızı ete dayalı protein ihtiyacını yeterince karşılayamazken aynı zamanda net ithalatçı durumundadır. Geline bu noktanın sebebi olarak ülkemiz kaynaklarının yetersizliği öne sürülemeyeceği gibi, son zamanlarda uygulanan bazı yanlış politikalara, uygulamalara bağlamakta doğru bir tespit olmayacaktır. Bize göre geldiğimiz noktada, uzun yıllara dayalı birçok yanlış uygulama ve tercihlerin sonuçlarını yaşamaktayız.

Bu durumu daha iyi anlayabilmek için Türkiye hayvancılığının geçmişinin, geçmişteki bakış açılarının, geçmişteki ve günümüzdeki hayvancılıkla ilgili kurumların ve bu kurumların misyonlarının da anlaşılmasında fayda vardır.

Hayvancılıkta temel yaklaşım; üretirsem alıcı bulabilir miyim?, sattığımın parasını alabilir miyim?, ürettiğimden zarar eder miyim? gibi soruların ve bu sorulara neden olan endişelerin ortadan kaldırılması olmalıdır. Böyle bir yaklaşım ve işleyiş durumunda hayvancılık ve bağlı sektörler gelişir ve de güçlenir.

Geçmişte bu endişeleri gideren kurumlarımız vardı, Örneğin Et-Balık Kurumu, şeker fabrikaları, Süt Endüstrisi Kurumu, Ziraî Donatım Kurumları yukarıda bahsi geçen güvenceleri verirken, zımnen sözleşmeli üretim modelleriyle, teknik danışmanlık ve teknik malzeme yardımıyla üreticiyi koruyup kollamaktaydı.

1980 yılında liberal ekonomiye geçişle birlikte bu tip kurum ve politikaların ekonomiye getirdiği yükler ön plana çıkarılarak, üreticiyi koruyan ve piyasayı düzenleyen kurumlar özelleştirilerek üreticileri koruyucu politikalardan vazgeçildi.

Ancak ne yazık ki hükümetler bu kurumları özelleştirirken üretimi planlayıcı, tarım, hayvancılık sektörünü eğitici ve yönlendirici hiçbir adımda atmamıştır. Arz/talep dengesine göre piyasayı koordine eden, üreticinin de tüketicinin de kazandığı bir mekanizma geliştirememiştir. Zaman zaman atılan iyi niyetli adımlar da farklı sebeplerle istenilen neticeyi vermemiştir.

Üretimin az olduğu yıllarda ürün fiyatı artmasına rağmen üreticinin eline geçen para az olduğundan üretici mağdur oldu ama öte yandan ürün fiyatları arttığı için tüketici de mağdur oldu. Üretimin arttığı yıllarda tüketici görece mutlu olsa da çok düşük fiyatla satmak zorunda kalan hatta satamayan üretici yine zarar etti. Kaldı ki zarar eden üretici ekonomiye negatif girdi olduğu için aslında sonuçta tüketici de mağdur oldu.

Özelleştirilen kurumların yanında elde kalan bazı kurumlarda piyasada belirleyici rol almadıkları/alamadıkları için üreticilerimiz; serbest piyasanın vahşi koşulları ile karşı karşıya kalmıştır.

Bunun yanında son dönemde bu konuda yapılan en büyük yanlışlıklardan biri de şeker fabrikalarında devam eden özelleştirme çalışmalarıdır.

Şeker fabrikaları bilindiği üzere yalnızca pancar ve şeker değildir. Ülkemizde birçok aşamasıyla en iyi organize üretim yapan bu fabrikalar, aynı zamanda hayvancılığın, besiciliğin ihtiyacı olan melas ve pancar küspesi gibi temel besi girdilerini de üretirler.

**Şeker fabrikaları
yalnızca
pancar ve
şeker değildir.**

Özelleştirme öncesi piyasada tonu 480 TL olan melas, özelleştirme sonrası 710 TL ye, küspenin tonu ise 160 TL'den 320 TL'ye yükselmiştir. Devlet özelleştirme yaparken bu olumsuz yan etkileri hesaba katamamış, dolayısıyla bu konuda tedbir alma gereği de duymamıştır.

Başka bir başlık ise üretici sivil toplum örgütlerinin durumu ve devlet STK ilişkileridir. Hayvancılıkta politika belirlemede ve üreticilerin sorunlarına çözüm üretmede önemli fonksiyonu olan ve de olması gereken sivil toplum kuruluşları, özellikle son dönemde neredeyse kendileri sorun olarak birbirleri ile çatışır hale gelmişlerdir.

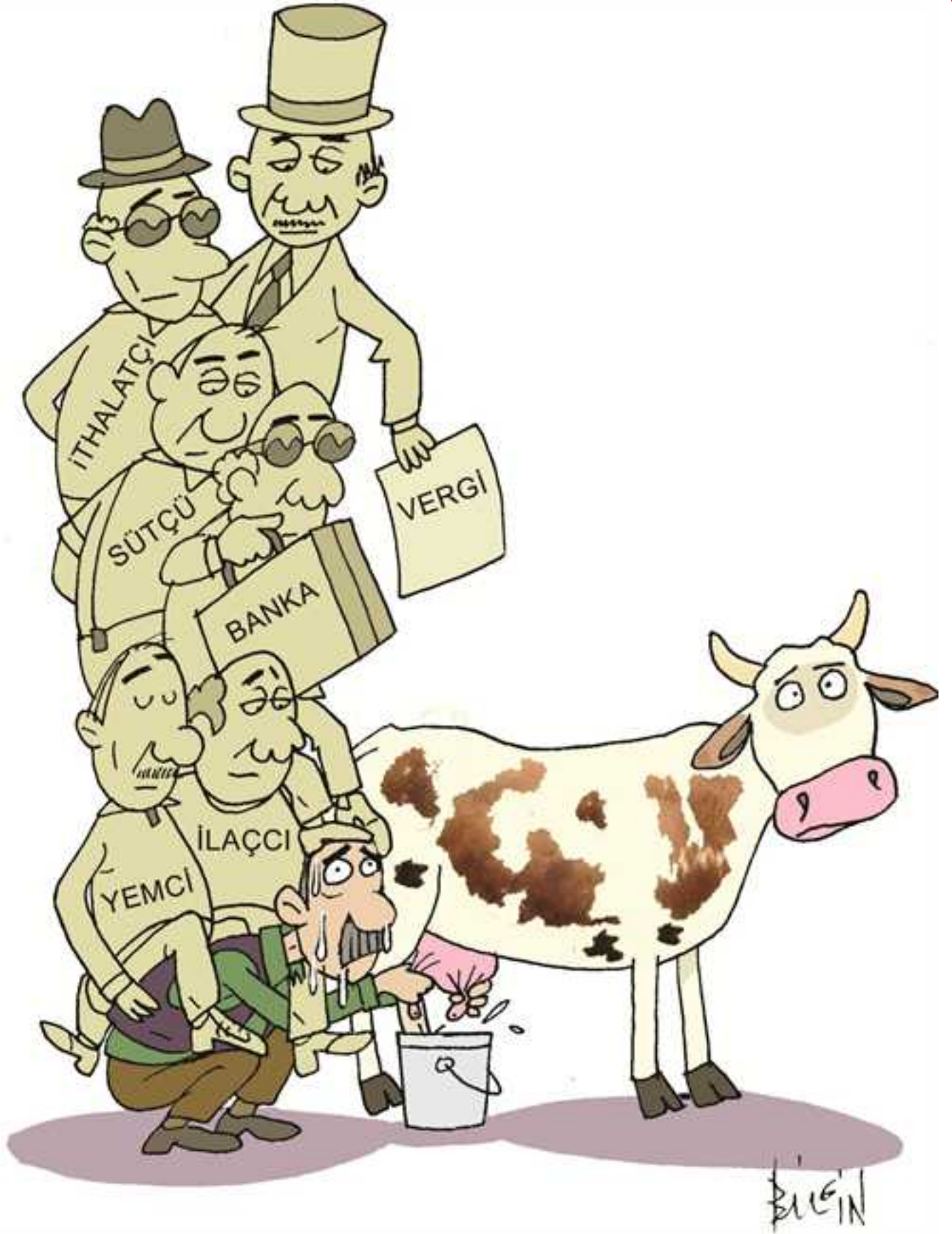
Sivil toplum örgütlerinin, üreticiler, tüketiciler ve karar alıcılar için farklı özgün verileri sunabiliyor olması gerekirken ne yazık ki bugün bu fonksiyonu yerine getirmekten çok uzaktadırlar.

Üretici örgütleri, üreticiden güç alarak, üreticinin bugünü ve yarını için proje geliştirerek aksiyon alması gerekirken, devlete sırtını dayayan, devlet kaynaklarıyla varlığını devam ettirmeye çalışan bir yapıya dönüşmüştür.

Etkisiz ve fonksiyonsuz kalan üretici örgütleri, üretici sorunlarına çözüm üreten politikalara katkı sunamamaktadırlar. İtibarsızlaşmış üretici örgütleri bugün tasfiye süreci yaşamaktadırlar. İçindeki bazı yanlış kişi ve uygulamalara rağmen çözüm yine kamu idaresindedir. Çünkü üretici örgütlerinin yaşadığı bu sorun, hayvancılık sektörünün sorunlarına yeni sorunlar eklemektedir.

Tarım ve Hayvancılıkla ilgili kararlarda Tarım Bakanlığı dışında Merkez Bankası, Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı gibi sektör dışı birçok bakanlık ve merkezlerin müdahaleleri, bakanlığın efektif planlar yaparak uygulamaya koymasını zorlaştırmaktadır.

4 Ülkemizin Potansiyeli Nedir?

TDSYMB

Ülkemizin Potansiyeli Sorunları Çözmeye Yeterli midir?

Ülkemizde Konya'yı görenin hububatta yaşadığımız sorunu, Ardahan'ı görenin de hayvancılıkta yaşanan sorunu anlaması ve gelinen noktayı kabullenmesi imkânsızdır.

Ülkemiz meralarının küçükbaş hayvancılık için ideal olması yanında, kırmızı et sorununun çözümünde çok önemli bir kaynak olan büyükbaş hayvancılığın besleme sorunlarını karşılamaya da yeterli olduğu bilimsel olarak kabul edilmiştir. Ülkemiz meralarının şu an için yeterli olması meralarımız için tespit, tahdit, tahsis, ıslah, sulama ve sulama yönetimi çalışmalarının gerekliliğini ortadan kaldırmaz, bilakis hayati olarak niteler.

Ayrıca sanayileşmiş bir ülke olamamamız nedeniyle (genç işsiz-üniversiteli işsizler) kırsal üretim hâlâ istihdam için doğru adrestir ve hayvancılık sektörünün bu sebeple de özel bir önemi vardır. İşsizlik sorununun çözümünde tarım hâlâ, düşük maliyetli bir yöntemdir.

Her ne kadar kırsaldan kentlere göç olsa da, genç nüfus azalsa da, geride kalan kırsal nüfus, ülke ihtiyacını karşılayabileceği gibi ülke üretimini arttırarak özellikle komşu Müslüman ülkelere ihracat yapabilecek seviyeye gelmemizi de sağlamaya yeterli olacaktır.

Olası üretim artışından korkmamalıyız. Bulduğumuz coğrafya ve çevremizdeki Müslüman ülkeler dikkate alındığında pazarımız hazır ve biz bu pazara hâkim olabiliriz. Yeter ki üretimde olanların üretimde kalmasını sağlayabilelim.

- Ticaretteki ve demiryolu-deniz ulaşımındaki gelişmeler,
- İthalata dayalı sektörün dayatmaları,
- Üretim maliyetlerimizin artmış olması,
- Kırsaldaki sosyo-ekonomik ve kültürel sorunlar üretimi arttırmamız ve hayvancılığa ekstra önem vermemiz gerektiği sonucunu doğurmaktadır.

**Yeter ki
bir yerden
başlayalım!**

Doğru politikalar, küçük doğru dokunuşlar, doğru organizasyonlar sayesinde 10 yıl içinde ülke hayvan varlığımız büyükbaşta %25, küçükbaşta ise %50 arttırılabileceği gibi bireysel hayvan veriminde büyükbaşta ortalama %20, küçükbaşta %50'lik artış sağlanabilir. Yeter ki bir yerden başlayalım.

5

TDSYMB

Hayvancılıkla İlgili Sorunlarda ve Sorunların Çözümünde Siyasetin Rolü

Teorik olarak ülkemizde toplumun taleplerini iletme ve sorunlarına çözüm üretme şekli, seçimlerde seçtiği temsilcileri olan milletvekilleri eli ile devletin yönetilmesi şeklinde olmaktadır. Çünkü devlet, toplumun sorunlarını çözmek, ihtiyaçlarını gidermek için organize olan kurumlar ve kurallar bütünüdür. Yani hayvancılıkla uğraşanların talepleri ve sorunlarına üretilecek çözümleri, hayvancılık politikalarını, onların temsilcisi olan sivil toplum örgütleri veya oluşmuş kurumlar değil, siyasetçiler ve bürokratlar aracılığıyla bizzat devlet organları belirlemektedir.

Devlet organlarını yöneten bürokratları, siyasetçileri son yıllarda oluşmuş olan ithalata bağlı sektör temsilcileri ile içeride ve dışarıda dayanışma içinde olan ithalat lobilerinin manipüle ettiğine veya etkilediğine ilişkin yargı hayvancılık sektöründeki çalışanlar arasında genel kabul görmektedir.

Birkaç ithalatçı firmanın, ülke genelinde piyasadaki arz talep dengesi ve fiyat politikalarını manipüle edebildiğine dair büyük bir kanaat oluşmuştur. Hatta bugün ülkemizde ithalata bağlı bir sektör oluştuğu söylemi gün geçtikçe daha güçlü bir şekilde dillendirilmektedir.

Hayvancılıkta ithalata dayalı çözümler her ne kadar günü kurtarır görünseler de aslında ne günü ne de geleceği kurtarmamakta, bilakis zarar vermektedir. 75 milyon tüketiciye ucuz et yedirmek amacı ile yapılan bu hamlede ithalatla tüketiciyi koruduklarını, 5 milyon üreticiye de bir şekilde destekleme vererek bu sorunu çözdüklerini düşünüyor olabilirler.

Şu iyi bilinmelidir ki bize göre bu yaklaşım 2 yanlışı içinde barındırmaktadır.

Birincisi hayvancılık sorunu 5 milyon üreticiyi ilgilendiren bir sorun olmaktan ziyade yalnızca üretim olarak bakılsa bile doğrudan ve dolaylı olarak yaklaşık 80-90 alt sektörü etkilemektedir ki, tüketiciyi de düşünürsek toplumun %95'ini etkileyecek devasa bir alanı kapsamaktadır.

Ekonomi içerisindeki büyüklük anlamında yarattığı istihdam ve ürettiği katma değer, bütçeye sağladığı vergi gelirleri vb. ile doğrudan ve dolaylı etkilediği sektörler bakımından, otomobil sektörü-turizm sektörü gibi sektörlerden daha önemli bir büyüklüğü ortaya koyar ve en az onlar kadar ilgiyi hak eder.

Hayvancılık sektörü zarar görürse etkilenen sadece üretici olmaz, hizmet sektöründen sanayi sektörüne, bankalara kadar ilgili tüm sektörler zarar görür, "tüm ülkemizi etkiler" böylece ülke ekonomisi ve sosyolojisi zarar görür. Tüm bu sebeplerle ülke gündeminde futboldan daha fazla konuşulmayı hak etmektedir.

**Hayvancılık,
ülke gündeminde
futboldan daha fazla
konuşulmayı hak
etmektedir!**

Sıra No	Sektör Adı
1	Mezbaha
2	Kasap-Sakatatçı-Lokantalar
3	Yemci
4	Veteriner-İlaç
5	Süt Fabrikaları
6	Nakliye (Yem, Süt, Hayvan)
7	Hayvan Üreticisi
8	Tarım Alet-Ekipman Satıcılar
9	İş Elbisesi
10	Hayvancılığa Dayalı Ziraat
11	İnşaat (Barınaklar)
12	Hayvan Pazarı Çalışanları
13	Gıda Üretim Tesisler (Süt, Sucuk, Peynir vb.)
14	Fuar-Panayır
15	Deri Sanayi
16	Yün Sanayi
17	Sektöre Hizmet Veren Meslek Çalışanlar
18	STK Çalışanları
19	Petrolcüler
20	Sanayi Tamir Bakım Servisleri
21	Hayvan Bakımcıları (Tırnak, Boynuz, Bakıcı vb.)
22	Üniversitelerin Bazı Bölümleri (Veteriner Fak., Ziraat Fak. vb.)
23	Hayvan Tacirleri
24	El İşçiliği (Tarak, Bıçak Üreticileri)
25	Hayvan ve Hayvansal Ürün İthalat Ve İhracatçıları
26	Hayvan Bakıcıları (Çobanlar)
27	Diğer Sektörler

TABLO 1 Hayvancılık bağlantılı diğer sektörler

İkinci olarak; şu iyi bilinmelidir ki şeker ve buğday gibi et de stratejik bir üründür. Bu ürün, yüksek bir maliyet gerektirse bile, ülkeler bu ürüne duyulan ihtiyacı kendi imkanları ile karşılamalıdır. Üstelik bizim ülkemizin imkânları bunu karşılamaya da yeterlidir.

Eğer bu yaklaşım ve siyaset benimsenmez ve ithalata dayalı politikayla sorun çözülmeye çalışılırsa, toplam tüketimin bugün %25'i bulan ithalat rakamları hiç kuşkusuz 10 yıl içinde %50-60'lara ulaşacaktır.

Dünya tarihi tarım ve hayvancılığı yok sayan yanlış politikalar uygulayan toplumların başına gelen birçok acı olaya tanıklık etmiştir. Bunların tipik bir örneği de son dönemde Somali'de yaşanmıştır. Bu konu incelenmesi ve ders alınması gereken önemli bir örnektir.

1970'li yıllarda kendine yeten, Ortadoğu'ya hayvan ve hayvansal ürün ihracatı yapan Somali'nin, tarımı ve hayvancılığı yük olarak gören, ithalatla sorunları çözme niyeti olan IMF ve Dünya Bankası'nın dayattığı politikalarla bugün geldiği nokta ortadadır.

Tarım ve hayvancılıkla beraber ekonomideki büyük sorunlar, Somali'yi sosyal patlamalara ve iç savaşa kadar götürmüştür. Hayvancılıkta yaşadığımız süreç, eğer zamanında ve doğru önlemler alınamazsa, yukarıdaki Somali örneği de dikkate alındığında bir beka sorununa dönüşebileceği endişesine yol açmaktadır.

Yukarıdaki ana gerekçeden yola çıkılarak, toplumun büyük bir kesimine göre bugün siyaset ve devlet bir karar vermek zorundadır. Bizi yönetenler, maliyeti ne olursa olsun hayvansal protein ihtiyacımızı yerli üretimle, yerli üreticiyle karşılama kararlılığını ortaya koymalıdır.

Bir deklarasyonla en az 20 yıllık hayvancılık planlarını ve programlarını ortaya koymalıdır. Yeni oluşacak kurumları ve politikaları topluma deklare etmelidirler.

Sektörün bugün geldiği noktada iyi niyet ve kararlılık yeterli değildir. Sektörün sorunlarını doğru analiz edip, doğru çözümleri ortaya koymalıdır. Bugüne kadar uyguladığımız yöntemlerle oluşturduğumuz çözümler; önemli olumlu gelişmelere yol açmış olsa da tarıma ayrılan ve ödenen destek tutarının karşılığı bugün geldiğimiz nokta olmamalıdır.

Bunun için yetiştiricinin hiçbir zaman zarar etmeyeceği, her zaman kazanacağı, ürününün satış kaygısını yaşamayacağı doğru politikaları, küçük dokunuşları, sağlıklı organizasyonları hayata geçirmeliyiz. Bugün en çok kullandığımız yöntem olan ithalata dayalı çözüm yerine yerli üretime dayalı çözüme yönelmeliyiz.

6

TDSYMB

Hayvancılıkta Sorunlu Alanlar ve Çözüm Önerileri

Hayvancılık sektöründeki sorunların çözümünde sektör içerisinde bu konuda fikir üretenlerin iki farklı yaklaşım ortaya koydukları görülmektedir.

Birinci yaklaşımı savunanlar "hayvancılıkla ilgili işlemlerin tekniğine uygun olarak yapılması halinde verimlilik esaslı kazanç artışı" sağlanacağını, ikinci yaklaşımı savunanlar ise sistemdeki işleyişle ilgili olarak "iktisadi alanlarda yapılacak düzenlemeler ile kazanç artışı" sağlanacağı bunun da verimliliği arttıracığı savunulmaktadır.

Bu iki yaklaşımı inceleyecek olursak; öncelikle ülkemiz hayvancılığında hayvan hastalıkları, barınaklar, beslenme vb. sorunlar nedeni ile aşırı derecede hayvan ve verim kayıpları yaşadığımız gerçeğiyle karşılaşırız.

Bugün Avrupa ve Amerika'dan getirdiğimiz ve geldiği ülkelerde 11 ton süt verebilen hayvan ülkemizde neden 4-5 ton süt vermekte?, yine gelişmiş ülkelerde aynı hayvanlardan 500-600 kg karkas elde edilebilirken bizler neden sadece 270-280 kg karkas elde edebilmekteyiz? sorularının sorulması ve cevaplarının bulunması önemlidir.

Verimlilik esaslı kazanç yaklaşımında doğru hayvancılık yaparak, doğru bilgiye ulaşarak, ülkemizdeki önemli bir uzman görüşüne göre belki 1 milyon buzağı ve 4 milyon kuzu kaybını giderebiliriz. Buzağı ölümlerinin belki de yarısını, yalnızca yetiştiriciye tentürdiyot kullanmayı öğreterek engelleyebiliriz. Bu çok doğru bir bilgi ve analizdir.

Bu düşünceyi savunanlar olayı yem pahalı-süt ucuz tartışmasından çıkararak (bu tartışmayı gereksiz gördüğünden değil, sadece başka bir platformun konusu olması nedeniyle), "**Biz, bize düşen doğru hayvancılığı yapalım, işletmemizdeki kayıpları azaltarak karlılığımızı artıralım.**" demektedirler.

Bu teze karşı ikinci görüşte ise, "Sorunların temel çözümü iktisattan-ekonomiden, yani üreticinin yeterli miktarda gelir elde etmesinden geçer. Yetiştiriciye para kazandıracak formülü bulalım, o zaten doğru hayvancılığı öğrenir, doğru bilgiyi talep eder." denmektedir.

Bu düşünceye sahip kişilerin görüşüne göre, doğru hayvancılık yaparak verim kayıplarını, buzağı ölümlerini azaltsak bile eğer para kazanamıyorsak, yani üretim maliyetinin üzerinde satış yapma koşulları oluşmamışsa, aynı işletmede 15 hayvana bakarak zarar ederken 25 hayvana bakarak da zarar eden çiftçiler olmaktan kendimizi kurtaramayacağız.

Örneğin; 10 yıl önce karkas ağırlığı 230 kg'larda iken bugün 300 kg'a gelmiştir. Yine 10 yıl önce laktasyon ortalamamız 3,5 ton iken bugün 6 tonlara ulaşmıştır. 10 yıl önce, bugünkü verim artışlarına ulaşırsak sorunlarımız biter anlayışının, bugün geldiğimiz noktada ne kadar yanlış olduğu ortadaysa, bugünkü sorunlarımızı da tek başına şu an ki verim yetersizliğine bağlamak da yanlıştır diyerek yaklaşımlarını savunmaktadırlar.

Bizler her iki düşüncenin de haklı olduğu ve birlikte değerlendirilmesi gerektiği kanısındayız. Bize göre çözüm her iki yaklaşımın bir arada uygulandığı, hatta bu iki yaklaşımında değinmediği başka konularında değerlendirilerek ortaya konulacak bir makro plan çerçevesinde hayvancılığın yeniden inşa edilmesi ile mümkün olacaktır. Ülkemiz hayvancılığını bilimden ve teknolojiden maksimum seviyede yararlandırıp, verim kayıplarını gidererek, hem hayvan sayısı arttırılmalı, hem de bireysel hayvan verimliliğini arttırmayı planlar ve sağlarken aynı zamanda yetiştiricinin para kazanmasını sağlayıcı formülleri de hayata geçirmeliyiz. Bize göre tılsımlı cümle üreticiye para kazandırmalıdır.

TDSYMB olarak bizler bu düşünceden hareketle verim artışından yönetsel sorunların çözümüne, örgütlenmeden destekleme programlarının etkinliğine, ıslah politikalarından pazarlama politikalarına, hayvan sağlığından ithalat anlayışına kadar tüm başlıklarda yaşanan sorunları ve gerekli gördüğümüz çözüm adımlarını başlıklar açarak incelemeye çalıştık. Ancak üreticinin inanmadığı, parçası olmadığı, güven duymadığı ve en önemlisi kazanmadığı hiçbir plan ve politikanın başarıya ulaşma şansı olmadığını özellikle vurgulamak isteriz. Bizlerin hayali, umudu ve çabası tüketicisinin makul fiyatlarla et yediği ama üreticisinin de para kazandığı, et ithal eden değil et ihraç eden bir Türkiye'dir.

6.1

Hayvancılıkta Sorunlu Alanlar ve Çözüm Önerileri

Eğitim-İşletme Danışmanlığı

Bilgiye erişimin bu kadar kolay olduğu günümüzde, yetiştiricilerimiz hayvancılıkla ilgili güncel ve doğru bilgiye ulaşmakta yetersiz kalmaktadır. Yapılan akademik bir araştırma sonucuna göre yetiştiricilerin güncel bilgiye ulaşım oranı %30 lar seviyesindedir.

Hayvancılık desteklemelerinde desteklemeden yararlanma oranlarının düşük olmasının belki de birinci sebebi destekleme kuralları ile ilgili küçük bilgilerin bile üreticiler tarafından bilinmiyor olmasıdır.

Bugün bilgi görerek ve ne yazık ki kıskanılarak öğrenilmektedir. Geçmişte uygulanan köy kahvesindeki toplantılarda yeterince verim alınmadığı ortadadır.

Atadan dededen kalma doğruluğu şüphe götürücü bilgilerle hayvancılık yapmak yerine işletme bazlı çalışan, üreticiye güncel ve doğru bilgilerle eğitim veren, işletmeye özel sorunları tespit edebilen, çözüm önerileri sunabilen, sunduğu çözüm önerilerinin sonuçlarını takip edebilen, teknoloji kullanarak analizler yapabilen, beslenme ve ıslah danışmanlarından alınacak bilgilerle hayvancılık yapılması gerekmektedir. Bu nedenle üniversitelerin hayvancılıkla ilgili bölümlerinden eğitim almış lisans mezunlarından beslenme ve ıslah danışmanları yetiştirilmesine ihtiyaç vardır. Üniversite-Birlik-Kamu-Meslek Örgütleri-Aile, Sosyal Politikalar ve Çalışma Bakanlığı iş birliği ile en az 6 aylık sertifika programlarıyla yetiştirilen ve finanse edilen uzmanlara işletme bazlı danışmanlık yaptırılmalıdır. Bu proje kurgulanırken toptancı bir anlayışla değil bölgesel farklılıklar gözetilerek eğitim verilmeli, eğitimin ve sertifikalandırmanın etkinliği tartışmalardan uzak olmalıdır. Bu danışmanlar hem üreticiyi eğitecek hem de işletmelerde beslenme, ıslah, hastalıklarla mücadele, kimliklendirme-kayıt vb. konularda hizmet vererek işletmenin verim ve karlılık oranlarını yükseltmeye çalışacaklardır.

Eğitilen danışmanların gelir elde etme metotları kurgulanırken de danışmanların işlerini severek yapmalarını sağlayacak ve görevlerini suistimal etmelerine imkân vermeyecek bir yapıda kurgulanmalıdır.

Bu anlamda danışmanların işletmelerindeki başarıları ile doğru orantılı gelir artışı elde etmelerini sağlayacak prim sistemleri dizayn edilebilir. Danışmanların başarısı ölçülürken işletmeye ve bölgeye özgü şartlar dikkate alınarak tespit edilmiş

- Buzağı ölüm oranı,
- Salgın hastalıklarda yaşanan gelişmeler
- Kimliklendirme ve kayıt takibi
- Karkas ağırlığında artış oranı
- Desteklemelerde etkin kullanım

**Eğitim herkese
lazımdır. Bilhassa
iş bilenlere!**

gibi reel kriterler üzerinden hesaplanacak başarı puanı karşılığı prim sistemi ile gelir artışı elde etmesi sağlanmalıdır. Burada bir veya birkaç işletmede yaşanacak başarı artışı değil işletme danışmanının tüm işletmelerinde oluşmuş olan başarı dikkate alınmalıdır. Böylece danışmanların birkaç işletmeyi kayırarak diğerlerini ilgisiz bırakmalarının önüne geçilmelidir.

Proje planlamasında benzeri şekilde büyük umutlarla ve törenlerle başlayan 1000 Köye 1000 Danışman Projesi'nin başarısızlıkla sonuçlanmasının sebeplerinin iyi araştırılması ve orada yapılan hataların tekrarlanmaması gerekmektedir.

Bu danışmanların da katkıları ile her yerleşim yerinde belki de birkaç küçük işletmenin birleşerek oluşturacağı modern hayvancılık tekniklerini kullanan, orta ölçekli etçi-kombine ırk işletmelerinin kurdurulması ve bu işletmelerde yaşanacak verim ve kâr artışı, çevredeki diğer işletmelere örnek teşkil edecek ve onları da aynı yönde motive edecektir.

Gerek işletme danışmanlarının eğitimlerinin güncellenmesinde gerekse de üreticilerin eğitilmesinde teknolojiden faydalanılması son derece yararlı olacaktır. Hem bu tür eğitimler için hem de bölgesel veya ülkesel bazda yapılacak duyurular için uzaktan eğitim metotlarından faydalanılması yerinde olacaktır. Üreticilerin kendi cep telefonlarından bile izleyebilecekleri basit ve anlaşılır küçük eğitim videolarına ve duyurulara ulaşmalarını sağlayan bir eğitim-yönetim sistemini de içeren bir web portalı geliştirilmeli ve üreticilerin ücretsiz olarak üye olmak sureti ile bu portalı kullanması sağlanmalıdır.

Koruyucu Hekimlik

Ülkemiz işletmelerinde ki en önemli kayıplarımızdan birincisi Batı standartlarının çok üzerinde seyreden buzağı ölümleridir. Özellikle doğumdan sonraki ilk 1 ay içerisinde şekillenen ishal ve solunum yolu rahatsızlığıyla ortaya çıkan hastalıklara bağlı ölümlerin, makul seviye kabul edilen %2-3'ler yerine %17-20'lere vardığı bir gerçektir.

Ayrıca saha çalışmaları şunu ortaya koymuştur ki, ülkemize gelen ithal hayvanların buzağılarında özellikle ilk yıl ölüm oranı çok fazla görünmekte olup, ülkemiz standartlarının da üstündedir. Buna rağmen halen ülkemizin bir buzağı ölümleri haritası bile yoktur. (ölüm sebepleri, ölüm oranları, ölüm mevsimleri vb.)

Tarım ve Orman Bakanlığımız son yıllarda bu konuda yaptığı çok doğru bir tespitle, önemli bir kampanya başlatmıştır. "Buzağılar Ölmesin" kampanyası, sorunu doğru tespit eden bir yaklaşım olmasına rağmen ülke gerçekliğinden ve dönüşen hizmet anlayışından uzak yapısı nedeni ile ne yazık ki çözümde yeterince başarı getirmemiştir.

Dünyada bazı alanlar dışında, kamu eliyle hizmet vermek yerine, özel sektör veya birliklerin hizmet verdiği, kamunun kuralları ortaya koyduğu ve denetime yoğunlaştığı anlayış hâkim olmuşken, ülkemizde buzağuların ve işletmelerdeki hayvanların her biri, farklı zamanlarda aşılama gerektirmesine rağmen, tek seferde aşıya çıkabilme kabiliyeti olan kamudan hizmet sunmak mağduriyetler yarattı ve dolayısıyla istenen başarı sağlanamadı.

Bu nedenlerle buzağı ölümleri, Brusella ve diğer hayvan sağlığı konularında hizmet verecek, işletme takibi yapacak, Aile Hekimliği mantığıyla benzeri çalışan işletme hekimliği sistemi hayata geçirilmelidir. İşletmelerle Serbest Veteriner Hekimler arasında hizmet alım anlaşması yapılarak Veteriner Hekimlere de sorumluluk yüklenebilir. Serbest Veteriner Hekimlerin bağlı olduğu Veteriner Hekim Odalarıyla Birliklerin yapacağı protokoller çerçevesinde aşılama çalışmaları planlanıp uygulandığında hem maliyet düşecek hem de hedeflenen sonuca ulaşılabilecektir. Aşılama çalışmalarının ödemeleri Birlikler tarafından garanti altına alınmak, Veteriner Hekim Odaları da hizmeti veren serbest hekimleri denetlemek sureti ile sistemin sağlıklı işlenmesini ve sürdürülebilir olmasını sağlayabilirler.

6.3

Hayvancılıkta Sorunlu Alanlar ve Çözüm Önerileri

Kimliklendirme ve Kayıt

Sayısını, özelliklerini ve hangi işletmede olduklarını bilmediğimiz hayvanlarımız için politika üretmek, hastalıklarla mücadele programları yapmak, ıslah çalışmaları yapmak, hayalcilik olacak ve belirlenemeyen maliyetlerle birlikte fiyaskolara sebep olabilecektir.

Hayvancılık sektörünün sorunlarına çözüm olabilecek politika ve projelerin kurgulanabilmesi ve etkili, sürdürülebilir bir şekilde uygulanabilmesi ancak hayvan varlığının, işletme ve bölge dağılımının kesin ve güncel olarak bilinmesi ile mümkündür. Ülkemizde bu konudaki verilerin sanallığı herkesin malumudur. Bazı sosyal sebepler ve doğru yapılamayan kimliklendirme hizmet anlayışı, ülkemize hiç yakışmayan bir sisteme dönüşmüştür. Ne yazık ki ısrarla bu sorunu görmemeye ve çözmemeye devam ediyoruz.

Ülkemizin şartları nedeni ile kayıt olmaktan imtina eden yetiştiricilerin de, sorunlarını ve endişelerini gidererek sisteme dâhil olmalarını sağlayan bir kayıt sistemine ihtiyaç duyulmaktadır. Kimliklendirmenin teşvik konusu yapılması, kayıt olmamanın ise müeyyide nedeni olması bu konuda oluşturulacak sistemin omurgasını teşkil etmelidir.

Son yıllarda açıklanan hayvan sayıları, sektördeki hiç kimseye inandırıcı gelmemektedir. İstenirse Türkiye'yi temsil edebilen 3-5 ilde, ciddi, yoğun ve anlık sayım yapılarak sorunu doğru ortaya koyabilecek gerçekçi rakamlara ulaşılabilir.

Kayıt sisteminde; kurumsal çalışma kodları bu konuya yatkın, 81 ilde örgütlenmiş, yeterli insan kaynağına sahip özel sektörün avantajları ve devlet disiplini prensipleriyle hizmet üreten DSYB'ne yetki ve sorumluluk verilerek bugün geldiğimiz noktadan çok daha iyi noktalara gelebileceğimizi düşünüyoruz.

Ulaşım ve iletişim imkânları göz önüne alındığında, doğan buzağların AB standartlarında en geç 20 günde kayıt altına alınması, işletmede kimliklerinin düzenlenebilmesi, bize göre mümkün görünmektedir. Yeter ki doğru organizasyonlar yapılsın ve ihtiyaç duyulan finans karşılansın.

//

Sayısını, özelliklerini ve hangi işletmede olduklarını bilmediğimiz hayvanlarımız için politika üretmek imkansızdır.

//

6.4

Hayvancılıkta Sorunlu Alanlar ve Çözüm Önerileri

Teknoloji Kullanımı

Hayvancılığın yeniden inşası gibi üreticinin, tarımsal örgütlerin ve yönetim erkinin önünü görebildiği bir yeniden yapılanmanın en temel gereksinimi sektörle ilgili doğru bilgiye güncel olarak ulaşılmasıdır. Bunu sağlamanın yolu ise teknoloji kullanımından geçmektedir. Teknoloji kullanımı ile sahadan anlık veri akışı sağlanması sayesinde yapılacak değerlendirme, raporlama ve analizler temel alınarak işletmeye, bölgeye veya duruma özel kararlar ve uygulamalar hayata geçirilebilecektir.

Bu anlamda ya halihazırda etkisiz durumda olan HAYBİS sistemi revize edilerek aktif şekilde kullanıma açılmalı ya da yeni bir web portalı (Hayvancılık Bilişim Ağı HABA) acilen kurulmalıdır.

Web portalı işletme danışmanları, işletme hekimleri, tarımsal örgütler, bakanlık çalışanları, çağrı merkezi görevlileri, hatta finans sağlayıcılar gibi tüm sektör bileşenlerinin yetkileri çerçevesinde erişim sağlayacağı bir yapıda tasarlanmalıdır. Web portalı, tüm sektör çalışanlarına kendi sayfalarından yetkisi dahilinde veri girişi, raporlama, görüntüleme, analizler oluşturma vb. imkanı sağlamalıdır.

Beslenme danışmanları işletme bilgilerini kaydetme, güncelleme, analiz verileri girme, raporlama ve ajanda oluşturma olanağı gibi işletme ile ilgili tüm işlemleri bu sistem üzerinden gerçekleştirecektir. İşletme danışmanı aracında bulunan mobil QR kod yazıcı ile işletme ziyaretlerinde hayvanlara küpeleme yapabilir böylece kimliklendirme ve kayıt çok daha pratik ve hızlı gerçekleşebilir. Bu sayede danışmanların hizmet verirken teknolojiye azami faydalanması sağlanmış olur ve gereksiz yazışmaların yarattığı zaman kaybı önlenir.

İşletme hekimleri de tüm verilerini sisteme girecek işletme ve hayvan bazlı takip ve raporlamalar yapılmasına imkân verecek verileri oluşturacaktır.

Aynı web portalı üreticiye de kendi sayfasından kendi ajandasını takip edebilme, işletmesinin analizlerine ulaşabilme, raporlama yapabilme, danışmanın girdiği izin verilen verileri takip edebilme olanağı sunacaktır.

Kısacası detaylı bir çalışma ve analiz sonrasında oluşturulacak web portalı ile sektörün anlık durumunun, gelecek beklentilerinin, olası krizlerin tespit edilebileceği bir veri tabanı oluşmuş olacaktır. Aynı zamanda sektör bileşenleri için gerekli eğitim ve duyuruların da sistem üzerinde yer alması sağlanarak uzaktan eğitim yöntemleri ile sürekli, güncel eğitimler ve duyurular yapılabilecektir.

“

Tüm ülke hayvancılığı veri tabanı ancak teknoloji sayesinde oluşturulabilir.

”

6.5

Hayvancılıkta Sorunlu Alanlar ve Çözüm Önerileri

Salgın Hastalıklarla Mücadele

Bu alanda ülkemiz dezavantajlı bir konuma sahiptir. Birçok ülkeyle sınırdış olmasının yanında, bu sınırdış ülkelerin birçoğunda da salgınlarla mücadele ve veterinerlik hizmetlerinin çok geride olması bir handikaptır.

Özellikle Doğu ve Güneydoğu sınırimız, salgın hastalık bulaşmasında hassas bir bölgedir. Bu nedenle ülkemizin tampon bölgesi Doğu ve Güneydoğu Bölgeleri olması gerekirken ülkemize hastalık bulaşma riskinin çok az hatta %0 olduğu Trakya Bölgesi, tampon bölge ve özel koruma bölgesi ilan edilerek, bu bölgeye özel tedbirler alınmıştır.

Trakya'nın tampon bölge olması, ülkemizin salgın hastalıklardan korunmasından ziyade Balkanlar ve Avrupa'nın salgın hastalıklardan korunmasına yardımcı olmuştur.

Yine de bu bölgedeki tecrübelerden faydalanılarak, acilen Doğu ve Güneydoğu illerini kapsayan, sınırimız içinde 200 km derinliğinde bir sınır kuşağının tampon bölge ilan edilerek, özel önlemlerin başlatılması daha doğru olacaktır. (Komşu ülkelerle kendi sınırlarında aynı tampon bölgenin oluşturulması da görüşülmelidir.)

Özellikle Şap hastalığının epidemiyolojisi dikkate alındığında, aşılama ile beraber tazminatlı acil kesim metoduna geçilmesiyle hastalıkla mücadelede hem daha iyi sonuç alınabileceği hem de maliyetinin daha düşük olabileceği tartışılmalı ve değerlendirilmelidir.

Mesleğe başladığı gün, şapla mücadeleyle başlamış birçok meslek çalışanını emekli etmiş şap hastalığının, yeni veteriner sağlık çalışanlarını emekli etmesini beklemek yerine, ŞAP hastalığını emekli etmeyi planlamalıyız. Bunun için bugüne kadar uyguladığımız yöntemler dışında yeni anlayışlar ve yeni yaklaşımlara ihtiyacımız vardır.

Aksi takdirde ülkemiz için özellikle de besi hayvancılığının lokomotifi olan Doğu ve Güneydoğu illerimiz için yapılacak hiçbir verim arttırıcı proje ve yatırımın anlamı olmayacaktır. 100 adet besi hayvanı olan bir işletmeye şap hastalığı girdiğinde 20 baş sığırın ölümünü telafi edecek, hiçbir beslenme, ıslah, ekonomik yöntem ve çözüm halen keşfedilememiştir.

**Tazminatlı
acil kesim
metoduna
geçilmelidir.**

Brusella

Ne yazık ki bu hastalık ülkemiz için tek başına ele alınmayı gerektirecek kadar önemlidir. Artık tabiri caizse mızrak çuvala sığmamaktadır. Uzun zamandır bilimsel sero survey çalışması yapılamamış olmasına rağmen, özellikle Doğu ve Güneydoğu illeri gibi mera hayvancılığı yapılan ve suni tohumlama çalışmasının yok denecek kadar az olduğu illerde hastalığın %30-40'lara ulaştığı sektörün paydaşları tarafından konuşulmaktadır. En az 20 yıldır ülkemizde aşılama çalışması yapılıyor olmasına veya yapılıyor görünmesine rağmen hâlâ hastalığın niye var olduğu hatta neden artarak varlığını sürdürdüğü cevaplanması gereken ayrı bir sorudur.

Doğacak buzağı en verimli etçi ırk olsada, besi dönemi sonunda 500 kg karkas beklenen bir buzağı olsada, eğer annesinde Brusella hastalığı varsa ve Brusella hastalığı sebebiyle atık oluşmuşsa, yapılmış ve yapılacak tüm çabalar boşa gidecektir.

Ülkemizin en verimli arazisinde, en iyi sebze yetiştirilecek özelliklere sahip topraklarında, örneğin mayın varsa ve bu mayının nerede olduğu belli değilse, burada çalışma imkânı olamayacağı gibi, Brusella olan ve belli yaygınlığın üzerindeki alanlarda, hiçbir verim arttırıcı çabanın da önemi de yoktur.

Ne yazık ki son yıllarda tüm iyi niyetli çabalara rağmen bilinçsizce uygulamalar nedeni ile Brusella kamu eliyle yayılmıştır düşüncesi sahada yaygın olarak konuşulmaktadır. Bölge halkı ve meslek örgütleri gerekli uyarıları zamanında yapmalarına rağmen dikkate alınmadığını ve bu nedenle yapılan yanlış uygulamalar neticesinde brusellanın yaygınlaştığını söylemekteler.

Damızlık düvelerin test yapılmadan kooperatiflere dağıtılmış olması, ıslah amacıyla; test yapılmamış hastalıklı veya hastalık şüphesi olan ineklerin, test yapılmış boğalarla çiftleştirilmesi köylerde hastalığı yaygınlaştırarak şu anda kontrol edilemez noktaya getirmiştir.

Ülkemizde hayvan ıslah çalışmalarını aktifleştirerek, önemli hayvansal üretim merkezi ve potansiyeli olan bölgelerin, böyle bir duruma düşürülmüş olmasını anlamak imkânsızdır. Bölgede yaptığımız çalışma sırasında bölgeye hayvan ithalatı yapan bir işletme sahibi Avrupa'da da işletmesinin olduğunu ve kendi ürettiği işletmesindeki besi materyallerini ülkemize getirdiğini belirtmiştir. Buna en önemli sebep olarak ta ülkemizdeki Brusella hastalığına bağlı riski öne sürmüştür.

Bugün eğer hayvancılığı ayağa kaldıracaksak, ülke için proje ve yatırımlar yapacaksak, olmazsa olmazlarımızdan biri belki de ilk sırada olanı, Brusella mücadelesinin mutlaka başarılması gerektiğidir. Yürürlükteki mevzuatlar ve yapılan uygulamalarla birlikte bu konuda fazla bir yol alınamayacaktır. Bizce brusella mücadelesinde yaklaşımlara ihtiyaç vardır.

**yeni
yaklaşımlara
ihtiyaç var**

Bugüne kadarki olumsuz tecrübelerden yola çıkarak aşılama hizmetlerinin ve tercih edilen aşılarda tekrar gözden geçirilmesinin doğru olacağı kanaatindeyiz. Kastrasyon uygulamasının Brusella mücadelesi ve besi performansına etkisi açısından değerlendirilip tartışmaya açılmasında fayda vardır. Ülkemizde yaygın bir hizmet ağına sahip Serbest Veteriner hekimler, Veteriner Hekim Odaları ve Damızlık Birlikleri, yapılacak protokoller çerçevesinde Brusella mücadelesine ve aşılama dâhil edilebilir.

Bunun yanında dünyadaki tecrübeler ışığında Brusella mücadelesinin en önemli ayağı, hasta hayvanı işletmeden çok hızlı bir şekilde bertaraf etmek ve çıkarmaktır. Bunu sağlamak için temel prensibi üreticiyi ekonomik olarak mağdur etmeden üretimi ve işletmenin gelirlerini durdurmadan (hasta ve itlaf edilmiş-kesilmiş hayvanlar yerine TİGEM'lerden veya hastalıktan arı işletmelerden hızlı hayvan transferiyle) çözümler üretmek olan mevzuatlar oluşturulmalıdır. Mevzuatlar üstüne düşen görevleri yapan işletmeleri destekleyecek şekilde hazırlanmalıdır, aksi takdirde mevzuat üretici tarafında inandırıcı olmayacaktır. Örneğin sistemde kimlik numarası ile kayıtlı bir hayvan işletmeden elimine edildiğinde yerine derhal hayvan transferi yapılırken kimlik kaydı olmayan bir hayvan için bu transferin yapılmaması işletmeleri kimliklendirme konusunda ikna edici olabilir. Mevzuatın adil ve gerçekçi bir şekilde uygulanmasında da beslenme ve ıslah danışmanlarının çok büyük rolü olacaktır.

Karar alıcılar ve mevzuat düzenleme yetkisi olanlar bilmelidirler ki bu konuda geç kalınır veya yapılan yanlışlarda ısrarcı olunur ise bunun sonuçlarından kendi çocukları ve torunları da zarar görecektir. Ülke ekonomisine yüklüce bir maliyet getiren ve insan sağlığına çok büyük tehdit oluşturan bu hastalıkla mücadele, özgün bir şekilde yeniden ele alınmalıdır.

Örneğin; hastalıktan arı işletme mevzuatında değişiklik düşünülebilir. Brusella ve Tüberküloz hastalıklarının birlikte arılığı yanında sadece Brusella'dan arılık ile ilgili yeni bir statü de oluşturulabilir. En azından başlangıç olarak hayvancılık projeleri ve ıslah çalışması yapılacak işletmeler bu arılık kapsamına alınarak Brusella'dan acilen temizlenmelidir.

Örgütlenme

Ülkemizde son dönemde tarımsal örgütler arasında ciddi yetki kargaşası oluşmuştur. Aynı alanda, aynı konuda hizmet verebilecek birden çok örgüt kurulmuştur.

Birçok örgüt yetersiz finans ve insan kaynağının yanı sıra yanlış örgütlenme anlayışı nedeni ile de ne kendine, ne üreticisine fayda sağlamaktan çok uzaktır. Hatta birçok yerde varlıkları gereksiz görülen, üreticiye yük olan, yaşaması için gerekli kaynağı üreticiden ziyade devletten alan ve devlet vesayetinde olan yapılar gibi algılanan kurumlara dönüşmüştür.

Ulusal kırmızı et üretimini arttırma seferberliğinde, bu yapılarla hizmet verebilme, ulusal ve yerel projeleri organize ve koordine edebilme şansımız yoktur.

Büyük kooperatif yapılarıyla, Damızlık Birliklerinin teknik ve ıslah hizmetlerini verebilme özellikleri birleştirilerek üreticiye hayvancılıkla ilgili her türlü teknik hizmetleri sunabilen, hayvansal üretim envanterini oluşturabilen, bakanlık desteklemelerinin dağıtımını koordine edebilen, çiftçi yayım ve eğitim hizmetlerinde aktif rol alabilen, üreticinin girdi temininde ve ürününün pazarlanmasında bugünkü kooperatifler gibi ticari fonksiyonları yerine getirebilen tek çatı altında Hayvansal Üretim Birliği örgütü kurulabilir. (Geçiş süreci damızlık birliklerinin uhdesinde oluşturulabilir.) Böyle bir yapı üreticilerin ciddi talebidir ve bu talebe duyarsız kalmak artık mümkün değildir. Üreticiler hayvancılıkla ilgili hizmetleri birçok örgütten almaya çalışmak yerine tek bir örgütten yeterli ve kaliteli bir şekilde almayı ve tek bir örgüte bedel ödemeyi, tek bir örgüte karşı sorumlu olmayı istemektedirler.

Yeni kurulması önerilen hayvancılık örgütü küçükbaş, büyükbaş, kanatlı, arı ve su ürünlerini kapsayacağı gibi bugün ülkemizde var olan Süt Üretici Birlikleri, Et Üretici Birlikleri, Arı Üretici Birlikleri vb. tüm birlik üyesi üreticilere hem hizmet verebilir hem de o üreticileri temsil edebilir.

Eğer bu yapıya dönüşüm zaman alacak ve bazı sıkıntıları beraberinde getirecek gibi görünüyorsa en azından bir geçiş dönemi oluşturmak adına belki de kalıcı olarak hayvancılıkta iki tarımsal örgüt oluşturulması gerekli ve yeterli olabilir. Bu da güçlü bir kooperatifçiliği ve güçlü bir Damızlık Islah Birliği'nin varlığı gerektirir.

Geçmişte yaşanan suistimallere açık, denetlenmesi sorunlu ve yetersiz örgütsel yapı yerine yöneticisini değil üreticisini zengin eden yeni yapılar kurmalıyız.

Bu raporun ana konularından biri olan etçi damızlık ve besi işletmelerinin kayıtlarını tutan ıslah, koruyucu hekimlik, finans, destekleme vb. hizmetlerini koordine eden sorumlu herhangi bir tarımsal örgüt de hali hazırda yoktur.

Öncelikle etçi damızlık işletmeleri, melez-etçi kombine damızlık işletmeler ve etçi besi işletmelerini, belli işletme ve kapasite kriterlerine, bazı verim kayıt özelliklerine göre sınıflandırılmalıyız.

81 ilde örgütlenmiş, insan kaynakları ve uzman çalıştırma kapasitesi bakımından en etkin örgüt olan DSYB'ne bu işletmelerin üyelikleri yapılarak kayıt altına alınmalı ve hizmetleri koordine edilmelidir.

Hem etçi işletmeler için hem de sütçü işletmeler için yeni dönemde yeni örgütlenme anlayışıyla hizmet vermesi beklenen Damızlık Sığır Yetiştirici Birliklerinin bugünkü yapısı revize edilerek, daha aktif hizmet verebilme, işletmelerin finans-kredi sorunu dâhil birçok sorununu çözebilme kabiliyetine kavuşturulmalı, gerekirse ticari amaçlı sanayi üretimi ve pazarlama faaliyetini yapabilecek dönüşüm sağlanmalıdır.

Özet olarak DSYB çatısı altında, kırmızı et üreticisi, büyükbaş hayvan sahibi damızlık ve besi işletmelerini, kayıt altına alarak korumalıyız.

**Yöneticisini değil
üreticisini zengin
eden yeni yapılar
kurmaliyiz.**

Bu işletmeler belli sınıflandırmalara tabi tutularak statü kazandırılmalı ve özel desteklemelerle devlet korumasına alınmalıdır. Yapılacak tüzük değişikliği ile etçi damızlık - etçi melez işletmeler için yapılacak tanımlamalara göre E-ıslah sistemine kayıtları yapıp verilecek özel desteklemeler bu sistemden faydalanılarak koordine edilmelidir.

Finans ve Desteklemeler

Üreticiye verilen desteklemelerin üretimi yönlendirici ve yapısal dönüşüm sağlayıcı etki yapması beklenmektedir. Ancak ülkemizde üreticiye verilen destekleme yatırımları hiç de azımsanacak ölçüde olmamasına rağmen beklenen etkiyi sağlayamamaktadır. Sadece bu çelişki bile nasıl bir sistemsel ve/veya işleyişsel yanlış içerisinde olduğumuzu anlatmaktadır.

Adil olmayan, doğru kurgulanmamış, zamanında verilmemiş, çalışmaya değil, devletin sırtından geçinmeye özendiren destekler belli yerlerde rant öbekleri oluşturmaktan başka bir işe yaramayacaktır.

Hayvancılıkta işleyen sistem doğru değilse, üretimi ve verimi yeterince artırmıyorsa, sektör paydaşlarına yeterince para kazandırmıyorsa, verilen desteğinde anlamı kalmamaktadır. Yetiştiriciler "bize para vermeyin, para kazanacağımız sistemi kurun" demektedirler.

Hayvancılık Desteklemeleri, yetiştirici örgütlerinin taleplerini ve onayını dikkate alan uzun vadeli asgari 5 yıllık kararnamele belirlenmelidir. Her yıl üretim dönemi öncesi rakamların ve yöntemlerin güncelleneceği ve rakamların reel ekonomik gerçeklerden kaynaklanacağı deklare edilerek, yetiştiriciye güven verilmelidir.

Gerçek üreticinin faizsiz finans ihtiyacının karşılanması, Bakanlık desteklemelerinden bile daha önemlidir.

Desteklemeler ertesi yıl ödendiği için (kısmen süt-et hariç) üretim giderlerini karşılamada 1 yıl geriden gelmektedir. Desteklemelerin üretim dönemi başında yıllık ya da yıl içinde ödemeye dönüşecek şekilde yapılması veya destekleme tahsilatlı avans uygulamasına geçilmesi üreticiler tarafından talep edilmektedir. Destekleme miktarının belirlenmesinde bir önceki üretim döneminde kimliklendirmeye katılım, hastalıklarla mücadele, verim artışı gibi kriterler esas alınabilir. Burada da beslenme ve ıslah danışmanlarının rolü çok önemli olacaktır. En azından desteklemelerin tutarı ve ödeme tarihi önceden belli olur (ör:1 Nisan-1 Temmuz-1 Eylül) ve bu tarihler kesin olursa yetiştiriciler de o tarihe borçlanabileceklerini, çek kesebileceklerini, senet imzalayabileceklerini belirtmektedirler.

Yetiştiricinin en önemli finans ihtiyacını karşılayacak olan spesifik bir banka kalmamıştır. Geçmişte Ziraat Bankası bu konuda ciddi olumlu yaklaşımlar sergilerken bugün ise destekleme dağıtan, vezne görevlisinin dahi yetiştiriciye olan tavrı sorgulanır bir hale gelmiştir. Bankanın ve görevlilerinin sanki haksız para alan bir kesime hizmet veriyormuş gibi bir yaklaşım içerisinde olduğu yetiştiriciler tarafından beyan edilmektedir.

Tarım hayvancılık ile ilgili kredi faizleri her ne kadar düşükmüş gibi görünse de gerçek farklıdır. Üstelik kredi prosedürleri ağırlaştırılmış ve krediden faydalanmış çiftçi sayısı ile çiftçilere verilen kredi miktarı her geçen gün azalmaktadır. Dolayısıyla bugün Ziraat Bankası, çiftçi dostu banka olmaktan çıkmış görünmektedir. Örneğin bir ilimizde hayvancılıkta çok önemli hizmet veren hayvan pazarının sivil toplum eliyle kurulması aşamasında Ziraat Bankasının verdiği kredi Tarımsal Amaçlı Kredi yerine Ticari Amaçlı Kredi olarak verilmiştir.

Finans noktasında yaşanan sıkıntılar nedeni ile yetiştiriciler, ön ödeme avans taleplerini, güya küçük üretim tesisi sahibi bazı fırsatçılara (tefeciler) iletmekte ve onlardan aldıkları süt parası ödemeli avanslarla işletmelerinin ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmaktadırlar.

Bugün durum öyle bir hal almıştır ki özellikle Doğu illerinde avans aldıkları kişilere sütlerini 1.30 kuruştan vermek zorunda kalmışlardır.

Yine bu yüzden üreticiler Tarım Kredi Kooperatifine veya Ziraat Bankasına olan borcunu ödemek için 5.000 TL'lik besi danasını 3.500 TL'ye satmak zorunda kalmaktadır. Ne yazık ki avans ve kredi vermesi beklenen kurumların üreticiyi fırsatçılara (tefeciler) muhtaç bıraktığı üreticiler arasında yaygın kanaat halini almıştır.

Bu nedenle yalnızca üreticiye finans desteği sağlayan bankalar oluşturulmalı veya hali hazırdaki bankalardan birisinin yapısı bu şekilde değiştirilmelidir. Oluşturulacak bankada işletme temsilcisi olacak personeller ve idareciler sorumlu oldukları işletmelerin kullandıkları kredi miktarı, kredi geri dönüş oranı, yatırıma dönüşmesi, işletme hesabının artışı gibi kriterler üzerinden prim sistemi ile motive edilerek üreticiyle yakın bağlar kurmaları sağlanabilir. Bu kriterler de gerçekleşecek olumsuz değişimlerde, şube idarecisi ve personelinin bunun sorumluluğunu üstlenmeleri ise bankanın yaşaması ve kalkınması açısından önemlidir. Bu sayede hem kredi veren teşvik edilecek hem de verilecek kredilerin haksız kredi olması, yatırıma dönüşmemesinin de önüne geçilmiş olacaktır. İhtiyaç halinde, gerçek üreticinin faizsiz finans ihtiyacının karşılanması, fırsatçıların eline düşürülmemesi, Bakanlık desteklemelerinden bile daha önemlidir.

Ancak geldiğimiz noktada bankalar dışında, üreticinin yanında olması gereken, üreticiyi fırsatçılardan (tefecilerden) koruması gereken kurumların da ciddi finans sorunları yaşadığı, kurumlarını ayakta tutabilmek için krediye ihtiyaç duydukları söylentileri sektörde konuşulmaktadır.

“ Bize para vermeyin, para kazanacağımız sistemi kurun! ”

”

Yönetmel Sorunlar

Ülkemiz hayvancılık sektör paydaşlarının nezdinde genelde sektör yöneticilerinin özellikle sektör bürokratları ve bazı siyasetçilerin yetkinliği, liyakati, çalışkanlığı ve en önemlisi dürüstlüğü sorgulanır hale gelmiştir. Üreticiler kendileri adına karar verecek bazı yetkili bürokrat ve siyasetçilerin, yetkinliği ve liyakati ile ilgili ciddi endişelere sahip durumdadır. Hem bu inanç eksikliği hem de yaşanan bazı somut olaylar nedeni ile üreticiler Bakanlığın birçok projesinde de bazı kişi ve gruplara hizmet edildiğine dair düşüncelere sahiptirler. Bu olumsuz yaklaşımlar ve algı değişmeden, topluma güven vermeden hiçbir proje ve politikanın hayata geçmesi mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla bu algıyı gidermenin Bakanlığın en önemli önceliği olduğu kanaatini taşımaktayız. Çünkü eğer Bakanlığımız önderliğinde bir yola çıkacaksa, önce üreticiye ve sektör paydaşlarına güven verici ortamın hazırlanması gerekmektedir.

üreticiye ve
sektör paydaşlarına
güven verici
ortamın hazırlanması
gerekmektedir.

Bu noktada sektör paydaşları öncelikli olarak hayvancılığın tüm unsurlarını içinde barındıran özerk, tek yetkili bir otorite kurulmasını talep etmektedir. Bu ayrı bir Hayvancılık Bakanlığı olabileceği gibi yeni sistemde yalnızca Cumhurbaşkanlığına bağlı Hayvancılık Müsteşarlığı benzeri bir yapı da kurulabilir.

Kurulacak yeni yapıda geleceğe güven ve umut verecek liyakatli yöneticiler yer almalı, bu yöneticiler kişisel vizyonu itibarı ile güçlü, kararlı, bilgili ve de uyanık kişilerden seçilmelidir. Hayvancılık sektör bürokrasisi yönetici ve çalışanları bilerek veya bilmeyerek küresel çıkar odaklarının, lobilerin, dış egemen güçlerin oyunlarına gelmeyecek yerli, millî birikimi ve tavrı olan kişiler olmalıdır.

Kamuoyunun kuşkuyla baktığı Bakanlıktaki bazı projeler ve uygulamalarla ilgili kamuoyu aydınlatılmalı, gerekiyorsa projelerde revizyon ve denetlemeler gerçekleştirilmeli, hatta lüzum görülürse bazı projelere derhal son verilmelidir.

Hayvancılık sektöründe alınacak tüm kararlar; (çıkartılacak mevzuatlar, oluşturulacak kurullar v.b.) sektör paydaşları ile yapılacak çalışma grupları ile geliştirilmeli ve sağlanacak mutabakat neticesinde Devlet sözünün siyasi diliyle bir deklarasyona dönüştürülerek yayınlanmalıdır. Ülkemizde hayvancılığın yeniden inşası en az 20 yıllık bir program şeklinde belirlenerek açıklanmalı ve bu programın 5'er yıllık dönemlere ait hedefleri ile yasal mevzuatı ortaya konmalıdır.

Kırmızı et üretimini artırıcı, seferberlik programında etkin, üreticiyi, sanayiciyi, tüketiciyi vb. ilgili paydaşları bağlayıcı kararlar alabilen, il teşkilatlarında olan kurullar oluşturarak bu kurullara bağlı teknik ve idari çalışmaların bütününe koordine eden (ırklar-et kalitesi-koruyucu hekimlik hizmetleri-ıslah çalışmaları) bir enstitü kurulmasında da fayda vardır. Bu enstitüdeki konu uzmanları proje ve politika üretiminde referans kaynağı olarak kullanılabilir.

Yönetmelik sorunların oluşmasında önemli bir başka neden de sektörün geçmişi ve bugünü ile ilgili sağlıklı veri ve istatistiklerin bulunmamasıdır. Sağlıklı veriler olmamasından dolayı ayrıntılı analiz ve raporlar hazırlanamamaktadır. Hayvancılık bakanlığı/müsteşarlığı bünyesinde kimliklendirme ve kayıt sisteminin oturması ile her geçen gün etkinliği artacak istatistik, analiz ve raporlama birimi oluşturulmalıdır.

Bu birim sektörün anlık durumunu sürekli ve güncel olarak takip edip dönemsel, bölgesel ve proje bazlı raporlar hazırlayacaktır. Bu raporlarda verim, hastalık, buzağı ölümleri, destekleme etkinliği gibi başlıklarda ayrıntılı incelemeler analiz ve öngörüler yer alacaktır. Analiz ve öngörüler sayesinde olası riskler karşısında izlenecek yol ve kriz anlarında alınacak tedbirlerle ilgili politika belirleyicilere yardımcı olacaktır. Buradan çıkan sonuçlar ve kriz durumunda uygulanacak senaryolar sektör paydaşları ile paylaşılarak onların olası krizlerde yapılacaklara inancının tam olması sağlanmalıdır. Böylece krizler olmadan krizlerde nasıl davranılacağı tüm sektör tarafından bilinecektir. Bu sayede 200.000 ton et ihtiyacımız olduğu söylenirken 400.000 ton et almak durumunda kalmayacağız.

Bu birim aynı zamanda ulusal ve uluslararası tüm gelişmeleri takip ederek olası krizleri önceden algılayabilecek bir kriz algılama merkezi olarak da görev yapacaktır.

Bu birimin etkinliği hayvancılıkta teknoloji kullanımının yaygınlaşması ile her geçen gün artacaktır. Bu noktada acilen işletmelerin, işletme danışmanlarının, STK'ların, finans kurumlarının, işletme hekimlerinin kısacası tüm sektör paydaşlarının kullandığı yetkileri çerçevesinde veri girip verilere erişebildiği (Hayvancılık Bilişim Ağı "HABA") ortak bir veri tabanının ve web/mobil uygulamaların oluşturulması gereklidir.

Yeni dizayn edilecek hayvancılık karar mekanizmalarında sivil toplumdan faydalanmanın yanında toplumun kültürüne ve karakterine uygun projeleri hayata geçirebilmek için yetkin sosyologlardan da faydalanılmalıdır.

Islah Çalışmaları

Bugün ülkemizde kurumsal anlamda ıslah konularında danışılan ve kararlar veren herhangi bir ıslah komisyonu yoktur. Islaha ilişkin kararlar, bürokrasinin ve bürokratların birikimiyle ortaya koyduğu önerilerden yola çıkılarak siyasetin verdiği kararlarla şekillenmektedir.

Ülkemizde sütçü ırkların gelişmesi sürerken, kombine ırkların özellikle de etçi ırkların hiç gelişmemiş olması, ıslahdaki hedefsizlik ve koordinasyonsuzluğun sonucudur.

Ülkemizde son yıllarda hayvancılık alanında yapılmış büyük yanlışlıklar ıslaha ilişkin ulusal komisyonumuzun olmayışından kaynaklanmaktadır. Bize göre etkili bir ıslah komisyonu olsaydı, buzağı desteklemesinden suni tohumlama şartı kaldırılmaz, Brusella olan yöreler de boğa dağıtılamaz, sütçü sığır işletmelerinde etçi ırk tohumlamaya izin verilmesi düşünülemezdi. 20-25 yıllık çalışmanın ürünü olan saf ırk sütçü damızlık işletmelerinde, kendi ırkına tohumlamadan vazgeçerek ırkın bozulmasına bilimsel altyapısı ve kalitesi olan hiçbir kurulun onay vermesi beklenmezdi.

Ülke ve il ıslah komisyonlarınca belirlenecek ıslah kararları sayesinde, suni tohumlama uygulamamız veya melezleme çalışmalarında mecburi boğa kullanma kurallarımız daha da net olurdu.

İlçe ilçe, il il, bazen köy köy doğru hayvancılık ırkları belirlenip ıslah hizmetleri de doğru yönlendirilebilirdi.

Eğer kırmızı et üretim seferberliği yapacaksak önce Kırmızı Et Üretim Kurulu-Kırmızı Et Üretim Enstitüsü'yle direk irtibatlı ulusal ıslah-il ıslah komisyonlarını acilen kurmalıyız. Suni tohumlama ve benzeri hizmetlerin üreticiye ulaşma biçimi fiyatı dâhil her türlü zootekni bilimi yaklaşımında, önce bu kurullardan onay almalıdır. Bu kurullar hızlı etkin ve yaptırımli kararlar alırken, üreticiye ek mali yüklerde getirmemelidir.

//

İlçe ilçe, il il, bazen köy köy **doğru hayvancılık ırkları** belirlenip **ıslah hizmetleri** de doğru yönlendirilebilir.

//

Bugün ülkemizde melezleme çalışmaları neredeyse hiçbir bilimsel dayanağa ve kurallara bağlı olmadan yalnızca piyasa koşulları, veteriner hekim ücret tarifesi ve üretici zevkine göre şekillenmektedir ve bilinçsiz melezleme çalışmaları vardır. Bu durumun böyle sürmesi halinde, 3-5 yıla kadar ülke olarak övündüğümüz süt ve süt ürünlerinde kendine yeterli halimizden ve sütçü damızlık ihtiyacımızın %90'ını karşılayabilir olmamızdan eser kalmayacaktır.

Ülkemizde ıslah adına ıslahın birinci, ikinci aşaması diyebileceğimiz suni tohumlama ve süt verimi toplamaktan ibaret binlerce işletmede yapılan çalışmanın yanında ciddi kaliteli damızlık sütçü-etçi üretimini hedefleyen daha az işletmede daha etkin ıslah çalışmalarına ihtiyaç vardır.

Damızlık birliklerinin uhdesinde yürüyen bu hizmeti daha nitelikli hale getirmek için ıslah yapılacak işletme standartları ve birlik üyeliğine giriş koşulları yeniden düzenlenmelidir.

Islah çalışmaları yapılacak işletmelerde ön şartın hastalıklardan arılık olması gerekmektedir.

Sonuç olarak kullanma melezlemesi-embriyo transferleri, köylerde boğa kullanılması, ülkeye gelecek sperma ırkları dâhil birçok konuda verilecek kararlarda, ıslah kurulları olmazsa olmazımız olmalıdır.

Buzağı ölümlerinin önemli sebeplerinden birinin de ithal sperma kullanımı olduğu bilgisi ışığında ülkemize antijenik uyumunu sağlamış yerli spermaların üretiminin ve kullanımının 5 yıl içerisinde en az 2 katına çıkarılması planlanmalıdır.

Yerli sperma üretiminin desteklenmesi ve ön plana çıkarılması sayesinde birçok verim kaybı ve maddi kayıplarında önüne geçilebilecektir.

Ülkemizde hayvansal üretimin en önemli sorunlarından bir diğeri de piyasaya sunulacak ürün miktarıyla ilgili üretim planlamasının olmamasıdır. Kimin ne kadar ürettiği de üreteceği de bilinmemektedir. Üretim hiçbir kurala ve planlamaya bağlı olarak gerçekleşmemektedir.

İkinci olarak üretimin alım garantisi yoktur. Üreticinin ürününü alacağını taahhüt eden (bir nevi sözleşmeli üretim modeli) ne özel sektör ne kendi kuruluşu ne de devlet kuruluşu yoktur. Bazı bölgelerde küçük mandıra ve kesimhanelerin ön avans ödeyerek üreticiyle alım anlaşması var. Ancak bu da işletmecinin insafına kalmıştır.

Üçüncü olarak da ürettiği ürünü, değeri üzerinden kabul edilebilir kârla satmasını sağlayacak veya zararına satışta zararını telafi edecek üreticinin dâhil olduğu hiçbir mekanizma da yoktur. Ne yazık ki bugünkü işleyişle Süt Konseyi Ve Et Konseyi gibi yapıların hiçbir bağlayıcı, üreticiyi koruyucu etkisi ve mekanizmaları bulunmamaktadır.

Bize göre ülke hayvancılığının bugün geldiği noktadaki en önemli açmazı da budur.

Hayvanın sahibi, hayvanın kazancıyla ilgili hiçbir konuda söz sahibi değildir. Yani tüm kesimlerin dediği, üretici para kazanmalı tespitinin formülü bize göre bu yapıda gizlidir.

Sanayicinin ve uluslararası piyasanın insafına terk edilmiş üreticinin, buradan başarılı çıkma şansı yoktur ve imkânsızdır. Hatta son dönemde sanayicileri bile söz sahibi olmaktan çıkararak market zincirlerinin baskın etkisinden söz edilmektedir.

Üretici kendi hakları ile ilgili karar verebilme yeteneğine ve mekanizmasına kavuşmalıdır. Bize göre bunun yolu büyük kooperatif yapılı hayvancılık örgütlerinin kurulmasından geçer. Kurulacak bu yeni örgütlerin (kooperatiflerin) önündeki engellerin kaldırılarak, serbest piyasa koşullarında doğan acımasız rekabetten etkilenmeyecek, devletin korumacı politikalarına ihtiyaç olacaktır.

"

Üretici kendi hakları ile ilgili karar verebilme yeteneğine ve mekanizmasına kavuşmalı

"

Yaptığı planlamayla, üreticisinin ürününü ortada bırakmayacağı taahhüdünü verebilen, gerekirse üreticisine alet-ekipman ve teknik yardım yanında ön avans finansı sağlayabilen, aldığı hammaddeyi gerekirse işleyip ürüne çeviren veya çevirten kooperatiflerin (sanayicinin kazancını da hem üreticisine hem tüketiciye döndürecek) yerel yönetimlerin de katkısıyla oluşturulacak satış yerlerinde yapacağı satışla, üreticilerin para kazanmasının güvencesi olacaktır.

Tarımsal örgütler aracılığıyla köylerde kasabalarda küçük hayvansal ürün üretim tesisleri (kesimhane, sucukçu, peynirci vb.) kurulması desteklenmelidir. Yöresel ürün üreten küçük ve orta ölçekli işletmeler üzerindeki asgari hijyenik ve teknik gerekliliklerle ilgili ruhsatlandırma ve teknik şartların gözden geçirilmesi gerekir.

Hayvancılık ekonomisi dışındaki öngörülemeyen faktörlere bağlı (kuraklık, devalüasyon, dış ilişkilerde yaşanan krizler vb...) zararlar da maliyet tespitine bağlı telafi edici ödeme sistemi fonu (devlet katkılı) devreye girmelidir.

Serbest piyasa ekonomisinde bu olmaz diyenlere Amerika'daki, Avrupa'daki yetiştirici örgütleriyle oluşmuş modelleri örnek gösterebiliriz. Gelişmiş ülkelerde hayvancılık, devlet ve ilgili paydaşları tarafından kurulmuş, yasal zemine oturmuş sistemler tarafından yürütülmektedir. Yani devlet sistemi kurarak, sistemin işleyişini sistemin içine müdahale etmeksizin dışarıdan kontrol ve koordine etmektedir.

Bugün ülkemizde üreticilerin ürettikleri ürünlerin maliyetlerini karşılayamaması yanında, pazarlamada da ülkemize özgü oluşmuş üretici aleyhine gelişmiş mekanizmalarda mevcuttur. Örneğin; celeplik / komisyoncu sistemi hem mafyalaşma eğiliminde olup hem de üreticinin hayvanının değer kaybına yol açan bir yapıdır. Bu görevi üretici örgütlerine yaptırarak acilen celeplik sistemini bertaraf etmemiz gerekmektedir.

Etçi Damızlık Dişi-Erkek Sığır Üretimi

Ülkemizde ne yazık ki büyükbaş kırmızı et ihtiyacı, etçi ırklar yerine sütçü ırkların erkek danalarından veya kombine ırkların erkek danalarıyla yerli ırklardan karşılanmaya çalışılmaktadır.

Dünyada, et etçi ırktan, süt sütçü ırktan elde edilmektedir. Bu yaklaşım hem bilimsel hem de ekonomik anlamda doğrudur. Bu yaklaşım hem yetiştiriciye hem de ülkemize kazanç sağlar. Bu nedenle bizde ülkemiz coğrafyasına ve kültürüne uygun etçi ırkları oluşturmali ve geliştirmeliyiz.

Bunun yanında eldeki saf ırk süt hayvancılığına zarar vermeden yerli ve kombine ırklarda melez azmanlığından ve heterozigot melezlemeden faydalanmak et sorununun çözümünde önemli rol oynayacaktır.

Bu mantıkla Türkiye'deki et sorununa çözüm amaçlı birçok yerel projeler yapılmaya çalışılmaktadır. Her ne kadar herhangi bir ıslah komisyonundan onay alınmamış olsa da ülkemizin incelemeye değer bazı yöreleri için çözüm olabilecek güzel örnekler vardır.

Örneğin; Aydın DSYB'nin üniversite ile ortaklaşa yürüttüğü damızlık vasfını kaybetmiş Holstein hayvanlarda cinsiyeti belirlenmiş erkek etçi ırk sperma kullanılarak (Belçika Mavisi) melezleme çalışmasından çok başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Bu ve buna benzer projeler devlet eliyle koordine ve denetim altında desteklenmelidir.

Bu bilgiler ışığında baktığımızda, ülkemizde etçi ırkların ve melezlerinin oluşabilmesi, ıslahın birkaç unsurunun hayata geçmesiyle olabilecektir.

Bize göre saf kan etçi ırklarla oluşturulacak işletmelerin popülasyona dâhil edilmesi ve bu işletmelerden çoğalan yine saf kan etçi damızlık düvelerin uygun şartları taşıyan işletmelere dağıtımıyla birlikte yine popülasyonda bulunan yerli ve melez ırklarımızın etçi-kombine ırklarla suni tohumlama veya boğa kullanılarak tohumlanması, bunun sonunda ortaya çıkacak kullanma melezlemesi ve heterozigot melezleme çalışmaları popülasyonun yapısını değiştirecek, etçi ve kombine ırka dönüşümüne katkı sağlayacaktır.

Ayrıntısına ileride gireceğimiz proje için öncelikli olarak ülkemize uygun etçi damızlıklar, yöresine göre ırkları belirlenmiş olarak özel sektöre ürettirebileceği gibi bunun yanında yıllık ihtiyaçlar ortaya koyarak TİGEM'lerde de etçi damızlık düveler yetiştirilebilir.

Oluşturacağımız Kırmızı Et Üretim Kurulu illerden alacağı talepleri, aylık/yıllık bazda planlayarak TİGEM'ler ve özel sektörden ihale yolu ile temin edebilir.

Etçi damızlık düvelerin temininde gerekirse TİGEM'ler, embriyo transferi yöntemini de kullanabilirler. Geçmiş yıllarda TİGEM'ler kendi yöresine teknik danışmanlık yapabildiği gibi ayrıca üreticinin ihtiyacı olan kaliteli damızlıkları da yöre ve ülke üreticisine temin ederken bugün bu özelliğinden tamamen uzaklaşmış görünmektedir. Son dönemlerde TİGEM'in devreye girdiği hayvan temin projelerinde her ne hikmetse ürettiği hayvanlar piyasanın iki katına satılmasına sebep olmuştur.

Özel sektör-TİGEM'in yıllık ne kadar damızlık etçi düve satacağını önceden bilirse, kendini ona göre planlar. Ayrıca yeni kurulan düve merkezleri yerine belli standartları taşıyan damızlık üreten her işletme düve merkezi olarak düşünölmelidir.

Ayrıca suni tohumlamanın, ulaşmasının sorunlu olduğu, Brusella'dan ari dağ köylerinde kullanılmak üzere, etçi damızlık boğalarda TİGEM ve özel sektör aracılığı ile temin edilerek birlikler ve bakanlık gözetiminde yetiştiriciye satılmalıdır.

Kırmızı Et Üretim Kurulu oluşturulmalıdır.

Üreticilere İletişim Desteği

Ülkemizdeki tüm üreticilerin ortak sorunu, sorunlarına çözüm aramada, kendileriyle ilgili destekleme-kredi vb. alanlarda sorunlarını iletmede, muhatap bulamamalarıdır. Sorununu iletmeği, hızlı bilgiye ulaşacağı bir mekanizma yoktur. Bunun için yetiştiricilere hizmet veren bir çağrı merkezine (Hayvancılık Bilgi İletişim Merkezi "ALO KÖYLÜM") acilen ihtiyaç vardır.

Kurulacak çağrı merkezi yukarıda kurulması öngörülen güncel bilgilerle donatılmış veri tabanları (Hayvancılık Bilişim Ağı "HABA") ve konuları değerlendirebilecek uzman teknik personele ve bürokratlara ulaşım sağlayan, bir yapı olmalıdır. Bu merkez sayesinde işletmeler her türlü doğru bilgiye hızlı bir şekilde ulaşabilmeli, sorunlarını ve hizmet taleplerini ilettebilmelidir.

Kamunun denetiminde olacak çağrı merkezine iletilecek talepler raporlanarak en çok hangi hususlarda sorun yaşandığını, aksama olan yerleri, kişi ya da kuruluşların hangileri olduğunu tespit etmek mümkün olacaktır. Bu merkez sayesinde merkezi otorite de sektörün nabzını çok daha etkin biçimde tutabilecektir. Çağrı merkezinden alınacak raporlar ve elde edilecek bilgiler sayesinde merkez, kırmızı et veya hayvancılıkla ilgili erken uyarı merkezi gibi de görev yapacaktır. Bu merkez aynı zamanda hayvancılıkla ilgili yapılacak projeksiyonlara yardımcı olacaktır. Kurulacak çağrı merkezi ciddi birikimli insan kaynağına ve teknolojik altyapıya ihtiyaç gösterecektir.

Kurulacak bu sistem ve oluşturulacak yapının finansında üreticilere yük getirmek yerine liberal ekonominin temel unsurlarından olan reklamdaki gelecek kaynaklar kullanılabilir. Özellikle web ve mobil uygulamaların reytingi yüksek olacağı için bu platformlara reklam alınması çok mümkündür. Tarıma hizmet veren kuruluşların katkısı bu sorunun çözümüne fayda sağlar. (TARSİM-Ziraat Bankası-Tarım Kredi Kooperatifleri vb.)

Hayvancılık Bilgi
İletişim Merkezi
"ALO KÖYLÜM"
kurulmalıdır.

Meralar-Hazine-Sahipsiz Araziler

Ülkemizde, hayvancılıkta ciddi sorunlarımız olması yanında meralarımızdan yeterince faydalanamadığımız da bir gerçektir. Son yıllarda yapılan tespit çalışmalarına karşın mera ıslah çalışmaları, beklenen gelişmeyi gösterememiştir. Hatta son yıllarda ciddi mera kayıplarımızın olduğu da bir gerçektir. 1980 yılında yaklaşık 21 milyon hektar olan mera alanı, 2018 yılında yaklaşık 14 milyon hektara düşmüştür.

Meralar her ne kadar bulunduğu köye ait olsa da bu ülkenin ortak malıdır. İhtiyaç fazlası meraların, köylerin isteğine bakılmaksızın, ihtiyaç sahibi işletmelerin hayvancılık amaçlı kullanımına açılması ve gereken izinlerin verilmesi sağlanmalıdır. Köylerin ihtiyacı karşılanırken ıslah yapma şartıyla yine hayvancılık şirketlerinin kullanımına da açılmalıdır.

Büyükşehirlerde ise mera alanları, mera alanı anlamında tamamen sahipsiz pozisyona düşmüş görünmektedir. Halen önemli oranda mera alanının tespit, tahdit ve tahsisi yapılamamıştır.

Yıllardır mera fonunda biriken paraların amacına uygun bir şekilde kullanılmadığı, toplantı huzur haklarına, masa, sandalye ve mefruşata harcadığı gibi bir kanaatin oluşmuş olması konunun ciddi boyutta ele alınması gerektiğini göstermektedir.

Aynı şekilde hazine arazileri de yerel tarım otoritelerince tarımsal amaca yönelik yatırımlara gerekirse bedelsiz tahsis edilebilmelidir. Tarıma uygun hazine arazilerinin genç Veteriner Hekim ve Zooteknist olmak üzere ikili yapılara hayvancılıkla ilgili projeler dâhilinde tahsis edilmesi, yem bitkileri üretimine mera-ıslah çalışmalarına ve modern hayvancılık tesislerinin oluşmasına katkı sağlayabilir.

Yatırım amaçlı satın alındığı için veya köyden kente göç nedeni ile kullanım dışı kalmış bazı arazileri, hayvancılık yapanların otlatma amacıyla kullanmasına da izin verilmemektedir. Bu konuda çıkacak yasal düzenlemelerle bu arazilerde hayvan otlatmasına izin verilmesi gerekmektedir. Bu noktada arazi sahibi ekilip dikilmeyen arazisini bedelsiz mera alanı olarak tahsis ve ilan etmedikçe atıl durumdaki araziler için ek yüksek vergi konulması düşünülebilir. Bu tip arazilerden vazgeçmek isteyen arazi sahiplerinin ise hazineye yapacakları arazi bağış işlemleri prosedür ve mali açıdan kolaylaştırılmalıdır.

Ayrıca bugün ülkemizde mera ve yaylaların ihaleye verilme süreci işleyiş açısından birçok bürokratik sorunu da içermektedir.

Öte yandan nadasa bırakılan alanlar ve ekilebilir ancak mülkiyet sorunu/küçük parçalı/göç gibi sebeplerden işlenmeyen arazi varlığımız son derece yüksek olup, ikisinin toplamı bazı bölgelerde ekilebilir arazinin yarısına yakınına teşkil etmektedir.

Yem bitkileri ekilişinin artışına da katkı sağlayacak arazi toplulaştırması çalışmaları çok yavaş seyretmektedir. Arazi toplulaştırması çalışmaları acilen gündeme alınmalı ve işlemleri hızla tamamlanmalıdır.

Hayvan Besleme ve Yem Maliyetleri

Hayvancılık girdi maliyetlerinin en önemli unsuru olan besleme ve yem giderlerinin, yörelere göre değişmekle birlikte %65-80'leri bulduğu ülkemizde, ekonomik hayvancılık yapmanın neredeyse imkânsızlığı ortadadır.

Ekonominin makro dengelerine bağlı olarak oluşan dolar kuru, mazot fiyatı gibi değişkenler, buğday, mısır ve yemin fiyatını yani hayvancılığın temel maliyetini belirlemektedir.

Ülkemizin yetiştirdiği en önemli uzmanların görüşlerine göre ülkemiz hayvancılığını tehdit eden dört önemli ve gizli seyreden hastalığın (subklinik asidoz, ketozis, hipokalsemi, mastitis) sebebi yanlış hayvancılık uygulamalarına ve beslenme sorunlarına bağlıdır.

Bunun yanında ciddi fertilitite sorunlarımızın ve verim kayıplarımızın temelinde yetersiz ve yanlış beslenmenin yattığı herkesçe malumdur. Örneğin yavaş salımlı A, D, E vitamin preparatları kızgınlık ve fertilitite sorunlarının çözümüne yardımcı olabileceksen, ne yazık ki bu konuda yeterli duyarlılık oluşturulamamıştır.

Hayvancılıkta beslemeyle ilgili alınabilecek çok radikal kararların var olduğuna inanmaktayız.

Örneğin, kurak alanlarda buğdayın yeşilken buğday hâsılı olarak hayvancılığın tüketimine sunulması, hem suyla ilgili sorunları olan bölgelerimizin ekonomiye katkısını sağlayacak hem de hayvan yemindeki protein ve saman açığının giderilmesine katkı yapacaktır. Ülkemizde saman kullanımı ve bireysel saman ihtiyacı ile ilgili bilgilerde yeniden değerlendirilmeye muhtaçtır.

Hayvancılık masaya yatırılacaksa bunun yanında özellikle yem sorunu ayrıca ele alınmalıdır.

Hedeflediğimiz hayvan varlığına (sayısal ve ırksal dönüşüm) uygun kaba yem ihtiyacımızın ve kesif yem ihtiyacımızın öncelikle belirlenmesi gerekmektedir. İhtiyacın uygun maliyetle üreticilere ulaşmasını temin edecek projeleri eş zamanlı olarak geliştirmeden, sistemi kurmadan hayvancılığa ilişkin yapılacak yeni projelerin büyük dalgalanmalara ve çöktürlere yol açabileceğini dikkate almalıyız.

16 milyon büyükbaş hayvanı doyuracak saman(..??), kaba yem yok iken ve bunu arttırmadan 20 milyon hayvanı hedeflemek yeni sorunlara da yol açabilecektir.

Ülkemizin önemli kuruluşları olan Tarım Kredi Kooperatifleri-T.M.O vb. yapılar yem maliyetinin düşürülmesinde önemli rol oynayan ve dönüşüme katkı sağlayacak aktörler haline getirilmelidir.

Bugün doğu illerinde besi hayvancılığı yapılamamasının en önemli sebepleri arasında, yem maliyetinin, nakliyesi sebebiyle batı illerine göre çuval başına 10-15 TL fazla olması gelmektedir.

Hayvancılığın lokomotifi olmasını beklediğimiz bölgelerde ne yazık ki hayvan besleme açısından önemli sanayi kuruluşlarımız gelişmemiş, hayvancılığa destek olacak yem fabrikaları - şeker fabrikaları kalmamıştır.

Ülkemizde yem fabrikalarının fazlalığına bağlı, kapasitesinin tamamının kullanılmaması gibi bir sorun vardır. Bunun da yem maliyetlerine etkisi yadsınamaz. Üreticilerimizin de (küçük işletmelerin) kendi yemini kendisinin üretmesi konusunda yeterli hale getirilmesinde fayda vardır.

İthalat Sorunu

Kendisi başlı başına sorun olan bir konunun, kendi içinde yarattığı sorunları tartışmanın ve çözüm aramanın hiçbir anlamı olmadığını düşünüyoruz. Ancak yine de bu konuda söylenmesi gereken hususları ifade etmek zorundayız.

Tüketicie ucuz et yedirme amacıyla yapılan ithalat, ne yazık ki ucuz ete ihtiyaç duyan insan sayısını daha da artırmaya neden olmaktadır. Üstelik ucuz et yedirme işleminin bedeli, üreticinin sırtına yüklenmektedir.

İthalat uyuşturucu bağımlılığı gibidir, sağladığı mutluluk kalıcı değil geçicidir. Organlarda büyük hasara yol açar ve üstelik kullandıkça aynı etkiyi oluşturması için daha yüksek dozlara ihtiyaç duymamıza neden olur. Sonu da her zaman dağılmış bir yaşam ve ölümdür.

Bizler ithalata temelden karşı olmamıza rağmen ülkemiz üreticisine çok pahalıya mal olan bazı doğru bilgileri de öğretmiş olduğunu yadsıyamayız. Bugün etçi ırklardan Hereford, Şarole, Limuzin, Angus'tan bahsediyorsak, et kemik oranının ne demek olduğunu biliyorsak, etçi ırk besleme ve bununla ilgili işlemleri öğrendiysek, ne yazık ki bu biraz da ithalat sayesinde olmuştur.

ESK üretici lehine piyasa düzenleyici görev yapacağına, son zamanlarda aldığı kararlarla ne yazık ki piyasa bozucu sonuçlar ortaya çıkmıştır. Üreticiyi kolluyor ve destekliyor gibi görünse de ne üretici ne de tüketici buna artık inanmamaktadır. Örneğin ihtiyaç fazlası ithal edilen et hem ESK'nın depolarında zararına satılmayı beklemekte hem de piyasa dengelerini alt üst etmektedir.

Damızlık ithalatının ırk bazında hiçbir kriterinin (sayı-ırk) olmaması, kasaplık besi ithalatıyla ilgili aylar-mevsimler anlamında kriterlerin oluşmamış olması, alelacele yapılan işlemler ve denetimsiz süreç nedeni ile, ithalat yapan işletmelerde birçok idari ve teknik sorunlara yol açmasının yanında ülkemizin hiçbir zaman tanışma olasılığı olmayan hastalıklarla da tanışmasına sebep olmuştur. Ayrıca ithalat yapan firmaların istihdama olumlu-olumsuz etkisi ve ödediği vergiler de dahil olmak üzere ülke ekonomisine yarattığı katma değer ayrıntılı biçimde analiz edilmeli ve fayda/maliyet analizi doğru yapılmalıdır.

İthalatı; ithalat öncesi, ithalat sırası, ithalat sonrası sorunlar diye değerlendirip bir rapor hazırlanmasının ve bu konularda yerli ve milli hayvancılık eksenli bir çözüm üretilmesinin yararlı olacağı kanısındayız. İthalat konusunu bir yetiştiricimizin sözüyle bağlayacak olursak, **"Sözü bile dizlerimizin bağının çözülmesine yetiyor"**.

7 Pilot Bölge Çalışmaları ve Örnek Proje Analizi

Ülkemizde etçi ırkların geliştirilmesi için öncelikle uygun bölgeler belirlenmelidir. Birçok uzmana göre ideal bölgeler; Doğu illeri ile Karadeniz Bölgesi'nin tamamı, Batı illeriyle, Orta Anadolu Bölgesi'nin (sütçü ırklar için uygun olmayan) dağlık köyleridir. Bu yaklaşımın birçok istisnai coğrafyaları olabileceği ön kabulümüzdür.

Besiciliği; besi materyali üretimi ve üretilen besi materyallerinin besiyeye alınması şeklinde iki ana unsurdur. Doğru olursak özellikle doğu illerimizdeki mera yapısı ve uzun kış dönemi dikkate alındığında, besi materyallerinin kısa süre içinde üretimine yoğunlaşılmasının daha doğru olacağı kanaatindeyiz.

Şu ana kadar ki geleneksel yapı ve tecrübe edilmiş üretim modeli de ülkemizin besi materyali ihtiyacını ve kurbanlık ihtiyacını karşılama anlamında bu bölgeleri ön plana çıkarmaktadır. Bu bölgedeki meralar, başlı başına en az 6 ay besleme/büyütme maliyetini minimum düzeye çekmektedir. Ancak buzağı ölümlerinin en temel hazırlayıcı sebeplerinden olan kötü barınak koşullarının düzeltilmesine yönelik teşvik edici adımların artırılarak devam etmesi gerekir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere ülkemizin birçok yöresinde besi materyali üretimi ve besi işletmelerinin oluşturulması ve korunması için destekleyici yaklaşımlar sergilenebilir.

Bölgenin yalnızca kurbanlık endeksli üretim modelinden çıkarılarak ülkemizin tamamına besi materyali üreten, doğumları erkene alınmış, 6-8 aylık iken besiyeye alınabilecek özellikleri taşıyan kaliteli damızlıklarla oluşmuş yeni bir yapıya dönüştürülmesinde fayda vardır.

Yine bize göre ulusal projelerden ziyade, bölgesel-yerel projelerin oluşturulması ve desteklenmesi başarıya giden yolda ana unsur olacaktır. Aşağıda ayrıntılarını vereceğimiz yerel-bölgesel proje bilgilerinin belli bir yöreye örnek olması hedeflenmiştir.

Örnek projenin ortaya koyduğu veriler ışığında, hedeflenen üretim artışının nasıl bir maliyetinin olacağı ve nasıl bir organizasyon gerektirdiği ortaya konulmak istenmiştir.

Birden çok pilot bölgede birden çok proje denenebilir ve karşılaştırma yapılabilir. Nasıl ki yeni kurulan sitelerde örnek evler yapılıyorsa, bizde hayvancılık anlamında idealize edilmiş ortamı ortaya koyan örnek köyler, örnek ilçeler yapabiliriz.

Aşağıdaki proje; verim kayıplarını gidermeyi, verim artışı sağlamayı, finans ihtiyaçlarını karşılayarak pazarlamada sivil toplumun üretici örgütlerinin devreye girmesini hedeflemektedir.

Proje örneğimiz 5.000 baş hayvan bulunan 300 işletmeye sahip yerli ırk melez hayvanlardan oluşan Kuzey Doğu Anadolu'daki herhangi bir yerleşim yerini kapsamaktadır. (Sanal bir adrestir.)

Popülasyon ekim ayı rakamları olarak 3.500 baş gebe ineği 1.000 baş 1,5 yaşlı erkek-dişi materyalini, 500 başta erkek-dişi (6-8 aylık) hayvanı kapsamaktadır. Devamında popülasyon da doğumlar Mart-Nisan ayında başlamakta olup Haziran ve Ekim aylarında popülasyondan besi materyalleri besi işletmelerini çıkıyor kabul edilmektedir.

Uygulanacak proje ile;

- Doğumların Aralık-Ocak ayına çekilmesi
- %20'lerde olan buzağı kaybının %5'lere çekilmesi,
- %20'lerde olan Brusella 'nın sıfırlanması,
- Besi materyallerinin 8. ayda besi işletmelerine pazarlanabilir hale getirilmesi,
- Yapılacak ıslah çalışmalarıyla da popülasyonun etçi mezlere dönüşümünün sağlanması,
- Popülasyona saf ırk etçi ırk damızlıkların sokulması,
- Girdi temininde ve ürün pazarlamada, finans kredi ihtiyacında üretici örgütünün rol alması hedeflenmektedir.

Maliyet Tablosu

Sıra No.	Yapılacak İşlem	Süre (Yıl)	Yöntem-Açıklama	Hizmet Sayısı ve Şekli	Birim	Birim Tutar (TL)	Genel Tutar (TL)	Yıllık Tutar (TL)
1	Koruyucu Hekimlik Çalışmaları	5	Serbest V. Hekimler aracılığı ile protokolle ücretsiz aşılama herbir hayvan 4 doz (ecoli-rotac corona)	3.500	İnek	50	175.000	175.000
				3.500	Buzağı	10	35.000	35.000
			Salgın hastalıklarla mücadele aşılması	15.000	Baş	5	75.000	75.000
2	Danışmanlık Hizmeti	5	2 kişilik beslenme-ıslah uzmanı	2	Kişi	7.000	168.000	168.000
3	Suni Tohumlama Hizmeti	5	Serbest V. Hekimler + Birlik personeli ücretsiz tohumlama	6.000	Tohumlama	50	300.000	300.000
4	Boğa Temini	5	TİGEM + Özel sektör Brusella'dan arınmış köylere 50 dişiye 1 boğa Dağ köyleri için	10	Baş/boğa	15.000	150.000	0
5	Brusella Mücadelesi	1	Hastaların tespiti-yerine sağlam damızlık düve teslimi TİGEM+özel sektör	700	Baş	6.000	4.200.000	840.000
		5	Aşılama	1.750	Baş	5	8.750	8.750
		5	Hastalık Testleri	5000	Baş	10	50.000	50.000
6	Finans Avans (Kredi)	5	Baş*5 çuval yem	3.500	Çuval	90	1.575.000	0
			A, D, E preparatları premix	3500	Doz	10	35.000	0
7	Damızlık Etçi İşletme Kurulması (Kredi)	5	Her 50 işletmeye karşılık 1 işletme (30 başlık) her yıl yeni işletme eklenerek 6 işletme için	180	Baş	15.000	16.200.000	0
8	Eğitim-Yayım Gideri	5		10	Toplantı	5.000	50.000	50.000
9	Beklenmeyen Masraflar	5	İletişim-Kırtasiye-Kaza				50.000	50.000
10	Kontrol ve Denetim Hizmetleri (araç giderleri)	5					100.000	100.000
11	Toplam						23.571.750	2.251.750
12	Yıllık Arındırılmış Proje Maliyeti		Geri ödemeli harcamalar düşülmüş olup Brusella harcaması 5 yıla bölünmüştür					2.251.750

Proje 5 yıllık bir süreyi kapsamaktadır. Proje kapsamında her yıl tekraren yapılacak işlemler olduğu gibi, ilk yıl yapılacak işlemlerde farklılıklar olacaktır. Dolayısıyla maliyet tablosu da buna göre şekillenecektir.

Harcama toplamında işletme kurulumuyla ilgili tutar ile avans geri ödeme kapsamında olacağından proje maliyetinden arındırılmıştır. Brusella sebebiyle hayvan değişim bedeli birinci yılda olup diğer yıllarda olmayacağı varsayımıyla 1/5 maliyete eklenmiştir.

Bu projenin hedeflerine ulaşması teorik yaklaşımıyla yıllık kazanımları aşağıdaki tabloya çıkarılmaya çalışılmıştır (insan sağlığına getirdiği katkılar-Maliyet-İşgücü kaybı vb. hariç). Brusella ya müdahale edilmezse hastalığın her yıl %5 daha artacağı varsayımıyla hesaplanmıştır. İşletmede besi materyali olarak satılacak hayvanlar iki aşamada işletmeden çıkmaktadır. Birincisi 8 aylıkken satış, diğeri ise 14-15 aylıkken satış.

Örnek Proje Analizi-Gelir Tablosu

Ürün	Kazanç ve Değişim	Tutar (TL)
Koruyucu hekimliğe bağlı buzağı kazancı	%5-%20 525 buzağı	1.575.000
Brusella'ya bağlı buzağı kazancı	%20 yavru atma 700 buzağı	2.100.000
Islaha bağlı ırk değişimine-danışmanlık hizmetine (beslenme, ıslah) bağlı verim artışı ve besi materyali satış kazancı	%20 fiyat artışı (700 TL) 3.500 besi materyali	2.450.000
Koruyucu hekimlik ve Brusella mücadelesi sayesinde tedavi masraflarında azalma	1.500.000 TL giderden %40 azalma	600.000
Popülasyondaki hayvan varlığının değer artışı	%30 değer artışı (7.000*0,3) 3.500 dişi materyal	7.350.000
	Toplam	14.075.000

Not: 2.251.750 TL ek masrafa karşılık, 14.075.000 TL ek kazanç beklenmektedir.

8
TDSYMB

Yetiştiricinin Para Kazanmasını Sağlayıcı Doğru Modeller

Ülkemizdeki bazı tarımsal örgütlerin farklı yöntemler izleyerek üreticilerinin çıkarlarını daha fazla korumaya çalıştığı birçok modelden birkaç tanesini sizlerle paylaşmayı düşünüyoruz. Bu modellere yeni örnekler her geçen gün eklenmekte olup, bazıları başarılı olmakta bazıları da maalesef başarısız olarak (üstelik üreticilerine ciddi maddi zararlar oluşturarak) batmaktadır.

Olumlu örneklerin devamlılığının sağlanabilmesi ve kötü niyetli idarecilerin etkisinden korunabilmesi için önemli mevzuat değişikliklerine ve etkili denetim sistemlerinin oluşturulmasına ihtiyaç vardır.

Bahsedeceğimiz modelleri Türkiye'ye örnek gösterirken bu tip modellere sıcak bakmayan veya bu konuda bu işin uzun vadede sürdürülebilir olmadığını söyleyen çevrelerin değerlendirmeleri bizce de çok önemlidir.

Örneğin, üreticisinin çıkarını korurken büyüyen örgütlerin yöneticilerinin mal varlığı değişimlerinin de incelenmesi gerekir. Mal varlığı büyümelerine engel olucu kural ve önlemler sistem kurgulanırken planlanmalıdır. Aldığı kararlarla kurumunu zarara uğratan, üstelik kendi kişisel zenginliğine olumsuz hiçbir etki yapmayan, hatta kişisel olarak zenginleşen yöneticilerin karar ve uygulamaları her zaman sorgulanabilir olmalıdır.

“

Olumlu örneklerin **devamlılığının sağlanabilmesi** ve kötü niyetli idarecilerin etkisinden **korunabilmesi** için önemli **mevzuat değişikliklerine** ve **etkili denetim** sistemlerinin oluşturulmasına **ihtiyaç var**

”

Amasya Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği

- Bulunduğu yörede süt üretimini artırıcı birçok faaliyeti yaparken (suni tohumlama-melezleme çalışmaları-eğitim-danışmanlık) üreticinin sütünün satın alınmasını garanti eden bir yaklaşımla, kendi kurumunu pazara dönüştürmüştür.
- Üreticinin ürününü ülke koşullarına uygun fiyatla almakta (bu kurum olmasa süt %20-30 daha ucuza satılacaktı) bu sütleri süt sanayinde kendi adına ürüne dönüştürerek, sütüne katma değer kazandırmakta ve buradan elde edilen geliri de üreticisine yansıtmaktadır.
- Birlik, üretici adına ürettiği hayvansal ürünler ile köyde üretilen diğer köy ürünlerini kendi zincir marketlerinde tüketicilere sunmaktadır. Tüketicilerin de daha ucuza ürünlere ulaşabileceği sistem sayesinde üreticilerde bu kazançta pay sahibi olmaktadır.
- Benzer uygulamayı kırmızı et üretiminde de hayata geçirmiş olan Amasya DSYB yerel anlamda piyasa belirleyici bir etki de yapmaktadır. Bu çalışmanın yapıldığı günlerde (Temmuz 2019) 29-30 TL'ye kesim yapılan bölgede üye üreticilerin hayvanlarını 32 TL'den keserek piyasanın üreticinin aleyhine dönüşmesini engellemeye çalışmaktadır.

Üye üreticilerin üretim amaçlı, alet-ekipman ihtiyaçlarını da makine parkı aracılığı ile karşılayan Amasya DSYB, üretim maliyetlerinin azalmasına ve gereksiz alet-makine alımı için sermaye harcanmasına da engel olmaya çalışmaktadır.

Üreticilerin ihtiyacı olan üretim için gerekli avans ödemelerinde talepleri belli miktara kadar faizsiz karşılayan Amasya DSYB, ülkemiz için doğru modellemelere örnek sayılabilir.

Bu modelin önündeki bazı engelleri kaldırarak küçük desteklerle ve yerel yönetimlerle koordinasyon sağlanırsa yöresel kalkınmaya büyük destek olacaktır.

Amasya DSYB üreticinin sütünün satın alınmasını garanti eden bir yaklaşımla, kendi kurumunu pazara dönüştürmüştür.

Burdur Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği

- Coğrafyası ve iklimi hayvancılık için çok da elverişli olmayan ilde süt sığırcılığı son 40 yılda çok ciddi ilerleme kaydederken özellikle Holstein damızlık üretiminin merkezlerinden biri haline gelmiştir.
- Burdur hayvancılığındaki gelişme öyküsünde EBK, şeker fabrikaları, SEK, özel idare destekli yem fabrikasının katkılarıyla beraber üreticilerin örgütçülüğe olan yatkınlığı, birçok meslek örgütü ve üretici örgütlerinin uyumlu çalışmasının önemli rolü olmuştur.
- Hayvan ıslahında elde edilen başarıda en önemli paylardan biri Burdur DSYB ye aittir. Ancak burada bizim için önemli olan asıl yaklaşım şudur. Süt üreticisinin en önemli iki ürününden biri olan damızlıkların satılabilmesi ve de değerinde satılabilmesi Burdur DSYB'nin piyasada aldığı rol çok önemlidir.
- Bugün Burdur'daki kaliteli damızlıklar ildeki diğer şirketlerin yanında büyük oranda Burdur DSYB aracılığı ile ülkemizin her yöresine pazarlanabilmektedir.

Örneğin; bugün için (Temmuz 2019) Burdur DSYB damızlık düve için sahaya 9.000 TL fiyat veriyorsa şirketlerin bu fiyatı aşağıya çekme şansı kalmamaktadır.

Hem ürünün parasının ödemesinin garantide olduğu, hem damızlıkların ihtiyaç halinde pazarının hazır olması, hem de damızlıkların kârlı bir şekilde satılabilmesi yetiştiriciyi korumayı sağlayan iyi bir örnektir. Bu sistemin benzerlerinin korunması, oluşturulması ve hayata geçirilmesi gerekmektedir.

**Burdur, Holstein damızlık
üretiminin merkezlerinden
biri haline gelmiştir.**

Tire Süt Kooperatifi

- 25 yıl önce birçok kimsenin gündeminde olmayan bölge bugün çok sayıda süt fabrikasının yatırım yapma ihtiyacı duyduğu bir bölgeye dönüştüyse burada Tire süt Kooperatifi'nin etkisi göz ardı edilemez.
- Tire'yi Tire yapan, birçok doğrunun yanında (başarılı yönetim, doğru politikalar vb.), İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, Tire Süt Kooperatifi'nin ürettiği ürünlere sağladığı alım garantisi de yadsınamaz.
- Üreticinin ürününün tamamının satın alınabildiği, girdilerinin ücretsiz karşılanabildiği, yetiştiricinin ürününün kooperatif -yerel yönetim iş birliği sayesinde pazarlanabildiği bu yapı, Türkiye'de önce üreticinin para kazanması lazım formülünün felsefesinin ortaya konduğu bir model olmuştur.

Tire'nin gelişiminde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, ürünlere sağladığı alım garantisi yadsınamaz.

Panko Birlik Konya Şeker Ltd. Şti.

- Yukarıda bahsedilen modellerin en gelişmiş ve güçlü hallerinden biri olan Konya Şeker şirketi bir üretici kooperatifi ve şirkettir.
 - Ortaklarının tarımsal faaliyetlerinde kullandıkları her türlü girdinin teminini, dağıtımını, denetimini ve koordinasyonunu yapan Pancar Kooperatifleri'nin üst örgütü ve temsilcisidir.
 - Özellikle Türkiye'de 1,5 milyon ortak sayısı ile büyük bir çiftçi ailesidir.
 - Kuruluşları ve iştirakleriyle beraber yapılan çalışmalardan elde edilen kazanç ortaklara yansıtılarak onların refah düzeyi artırılmakta, her türlü yetiştirici girdi temini ile beraber alım garantili üretimin doğru bir örneğini sergilemektedirler.
 - Doğru yönetim sayesinde her geçen gün hızla büyümeye de devam etmektedir.
 - 8 Adet Şeker Fabrikası,
 - 10 Adet Yem Fabrikası,
 - 1 Adet Sıvı Şeker Fabrikası,
 - 1 Adet Plastik Boru ve Çuval Fabrikası,
 - 9 Adet Tarımsal İştirak,
 - 19 Adet Çeşitli İştirak,
 - 1 Adet Tohum Şirketi ve Tohumluk Üretim Tesisi,
 - 1 Adet Sert Şekerleme Fabrikası,
 - 2 Adet Kömür Şirketinde Hissedarlık,
 - 1 Adet Süt Fabrikası,
 - 1 Adet Biyoetanol Fabrikası,
 - 1 Adet Dondurulmuş Patates Fabrikası,
 - 1 Adet Et Entegre Tesisi,
 - 1 Adet Bitkisel Yağ Fabrikası,
 - 2 Adet Termik Santral
- Birliğin gerçekleştirdiği güzel çalışmaların sonucudur.

**Doğru
yönetimin
başarısı
çok güçlü
bir marka
yaratmıştır.**

Avusturya Modeli

Üreticilerin şirketlerinin dikey kümelenme modeliyle kurduğu üst şirketler, yönetim ve icra kurullarını oluşturmuşlardır. Yönetim ve icra kurullarındaki yöneticilerin bir sefere mahsus ve en fazla 2 yıl görev yapabildiği şirketler profesyonel CEO'larla yönetilmektedir.

Üreticinin ürettiği sütlerin toplanması, sanayide ürüne dönüştürülmesi ve tüketiciye sunulması aşamalarında etkin rol alan şirketler, üreticilerin girdi ve finans temininde de yardım etmektedirler.

Yerel ürünler üreten yerel yapılar dikey kümelenme modeliyle benzer diğer yapılarla birleşerek ülke geneli etkili yapılara dönüşmüşlerdir. Yetiştiricinin sorunlarına yine yetiştiricinin kendi yapıları çözüm üretmektedir.

Suluova Modeli (Proje Aşamasında)

Bölgede hayvansal üretim için ciddi bir potansiyel vardır. İlçede bulunan 25.000 dekarlık mera, hayvancılığın yeterince hizmetinde değildir. Meraya komşu köylerdeki küçük aile işletmeleri hayvancılıktan yeterli miktarda kazanç da sağlayamamaktadır.

Önerilen proje ile, bu bölgede ilgili meradan daha fazla faydalanılarak kurulacak bir sistemle hayvansal üretimi ve üreticilerin refahını artırmayı planlamaktadırlar. Alım garantisi olan etçi dişi damızlık hayvanların özel sektör aracılığıyla dağıtılması, elde edilecek dişi damızlıkların ve besi materyallerinin yine özel sektör aracılığıyla aile işletmelerinden satın alınması, meranın ıslah edilmesi ve bu amaca hizmet eden özel sektöre açılması temel prensibiyle hazırlanmıştır. Ortaya çıkacak hayvansal ürünlerin işlenmesi ve oluşacak katma değer in yine aile işletmelerine yansıtılması hedefleri arasındadır.

Ancak mera kanunundaki bazı sıkıntılar ve projeyi yürütecek organizasyonun kuruluşu aşamasındaki mali desteklerin olmayışı, özellikle de mera ıslahı ve kullanımı ile ilgili maliyetin karşılanamaması, projenin hayata geçmesini engellemektedir.

Eğer proje hayata geçirilebilir ise yöredeki hayvansal üretim en az 3 katına çıkacak ve yörenin refah düzeyi artacak olup, göçün engellenmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yukarıda özetlenen iyi uygulama örneklerinin yaygınlaştırılması sağlanmalıdır.

9

TDSYMB

Genel Değerlendirme Güncel Öneriler

En başta belirttiğimiz çalışma gerekçemizden yola çıkarak hazırladığımız bu raporda hayvancılık sektörünün sorunlarını ve gelecekte bu sorunların yaşanmaması için alınması gereken önlemleri başlıklar halinde rapor mantığının el verdiği ölçüde detaylı biçimde açıklamaya gayret ettik. Konunun bu kadar geniş yelpazede ele alınması gerekliliğinden kaynaklanan bir şekilde uzun ve yoğun bir rapor olduğunun da bilincindeyiz. Bu nedenle yukarıda detaylı olarak saydığımız konuları maddeler halinde özetleyerek sunmanın, anlaşılabilirlik açısından gerekli olduğu düşüncesi ile aşağıdaki genel değerlendirme hazırlanmıştır.

1.

Hayvancılıkta uzun zamandır uygulanan politikalar nedeniyle hayvancılığın ve üreticinin sigortası olan birçok kurumun hazineye yük oluşturduğu için özelleştirilmesi, ama aynı zamanda bu kurumların ifa ettiği görevleri üstlenecek yeni mekanizmaların oluşturulmaması üreticilerin sahipsiz kalmasına sebep olmuştur. Etkin ve düzgün biçimde çalışmalarını sağlayacak mevzuatları oluşturmak sureti ile hayvancılık sorunlarının çözümüne katkı sunacak yeni kurum ve kurulların (telafi edici fon-hayvansal üretim enstitüsü-ulusal ıslah komisyonu-kriz algılama merkezi- vb.) kurulması gereklidir.

2.

Liberal ekonomi ve serbest piyasa batı ülkelerinin aksine devlet müdahalesinin olmadığı bir sistemsizlik şeklinde uygulanarak ürün planlaması da yapılmayan ülkemizde üreticinin para kazanmasını imkânsız hale getirmiştir. Bu nedenle et ve süt piyasasının sağlıklı işlemlerini sağlayacak piyasayı regüle edici yapı ve kurallara ihtiyaç vardır.

3.

Hayvancılığın kendi içindeki sorunları yanında ülkenin makro-ekonomik sorunlarının tarım ve hayvancılığa olumsuz etkisi çok büyüktür (döviz-mazot-yem maliyetleri). Bu nedenle hayvansal ürünlerimiz üreticisine para kazandıramazken, halkın alım gücündeki yetersizlik ve maliyet yüksekliği gibi nedenlerle tüketiciye pahalıya ulaşmaktadır. Ülke ekonomisinde yaşanacak olumlu gelişmeler sektöre de olumlu yansiyacaktır.

4.

Hayvancılık, teşkilat yapısı yeniden dizayn edilecek özerk bir Bakanlık veya Müsteşarlığa bağlanmalıdır. Yeni kurulacak bakanlık icraat yapan değil sahanın ihtiyaçları doğrultusunda güncel kuralları ortaya koyan ve icraatı denetleyen, verimliliği arttıran, suistimalleri engelleyen denetçi ve koordinatör pozisyonunda yer almalıdır.

5.

Yetiştiricilerin çıkarları yalnızca para kazanma hırsları olan sanayici-sermaye sahipleri ve süpermarket zincirlerinin insafına kalmıştır. Piyasa da asıl söz sahibi olan sanayici-süpermarket zincirlerine son dönemde ithalat lobileri de eklenmiştir.

6.

Kırsalda hayvansal üretimden para kazanamama ve kentsel imkânların yetersizliği sebebiyle üretimden kaçış vardır. Üretim alanında azalan nüfus, hayvan sayısında azalmayı da beraberinde getirmiştir.

7.

Hayvancılıkta verim kayıplarının giderilmesi, hayvan sayısının artırılması ve hayvanlarda verim artışının sağlanması gereklidir. Bunun için geleneksel çözümlerde radikal değişikliklere ihtiyaç vardır.

8.

Üretici kendi sorunlarının çözümüne ilişkin politika belirlemede, ürünü için oluşan pazar ve fiyatı belirlemede söz sahibi değildir. Tarımsal örgütlerin hayvancılıkla ilgili politika ve piyasa belirlemede söz sahibi olacağı mevzuatların ve ortamlar oluşturulmalıdır. Tarımsal örgütlere kendi ürettiklerinin ticaretini yapma adına kolaylıklar sağlanmalı, özellikle yerel yönetimlerle iş birliğinin ve tanzim satış zincir marketlerinin önü açılmalıdır.

9.

Tarımsal Örgütlerin bir çoğu üreticinin sorunlarını çözmekten uzak, kendi varlıklarını devam ettirebilme kaygısına düşmüş, birbirleriyle çatışma halinde olan yapılara dönüşmüştür. Tarımsal örgütler yeniden yapılandırılmalı, yeni modelin insan kaynakları ve iktisadi yönden güçlü yapılar olması, üreticinin girdi temininde, ürününün değerinde, pazara sunulmasında, kredi ve finans temininde aktif görev yapması sağlanmalıdır. Sırtını üreticisine dayayan idari ve mali yönden özerk, siyaset üstü yapılar olması, kendi içerisinde ciddi denetleme mekanizmaları kurularak üretici üzerinden haksız zenginleşmelerin önüne geçilmesi sağlanmalıdır. Tarımsal örgütlere sermaye gücü yüksek özel sektöre karşı korunması amacıyla (Vergi-KDV-SGK vb.) destekler sağlanmalıdır.

10.

Tarımsal örgütler aracılığıyla "yerelde üretim, yerel yönetimle pazarlama" sistemi kurulmalıdır. Bu sayede hem üreticinin pazarlama sıkıntısı ortadan kalkmış olacak hem de tüketici ürüne aracısız ulaşacağı için daha uygun ve güvenerek alışveriş yapma imkanına kavuşacaktır. Bunu sağlamak içinde yerel hayvancılık projeleri farklı kurum ve projeler kapsamında (KOSGEB, KALKINMA AJANSI, İŞKUR vb.) desteklenmelidir.

11.

Hayvancılık ciddi finans desteğine ihtiyaç duyan bir sektör olmasına rağmen özellikle Ziraat Bankasının son yıllardaki yaklaşımı bu alanda ciddi boşluk doğurmuştur. Yalnızca üreticiye hizmet veren banka kurulmalı veya mevcut bankalardan birinin yapısı bu ihtiyaca cevap verecek şekle dönüştürülmelidir.

12.

Hayvansal üretimimiz ülke ihtiyacını karşılamaktan uzaktır. Ancak insan kaynakları, coğrafyası ve iklimi, ülkemiz insanına yeterli hayvansal üretimi sağlayacak hatta ihracat gerçekleştirecek potansiyele sahiptir. Sektörün tüm paydaşları bu bilinçle yakın dönem hedefinde yurt içi ihtiyacı karşılamaya, uzak dönemde ise başta Kıbrıs ve Türk cumhuriyetleri olmak üzere ihracat yapabilecek potansiyele erişmek için çabalamalıdır.

13.

Hayvancılıkta deneyimi yetersiz, yani günü birlik yatırımcılara alan açmak, teşvik vermek yerine halen kırsalda-köyünde üretimin içinde olan insanları, üretimde tutucu politikalar ve destekleme modelleri kurgulanmalı ve uygulanmalıdır.

14.

Hayvancılıkta bilgi ve teknoloji kullanımında, bilimden yararlanmada yetersiz kalınmıştır. Sektörün durumunu anlık olarak takip edebilmeye imkan veren bir bilişim ağı oluşturulmalı, web ve mobil uygulamalar ile tüm sektör bileşenlerinin bu ağ üzerinde çalışması sağlanmalıdır.

15.

Hayvancılığı destekleme amacıyla bütçeden ayrılan para azımsanacak bir rakam olmamasına rağmen beklenen fayda yeterince sağlanamamıştır. Desteklemelerden beklenen faydanın sağlanması için uzun yıllar uygulanabilecek, üreticiyi kaliteli ürüne ve üretimin devamlılığına yönlendirecek destekleme modelleri geliştirilmelidir.

16.

Ülkemiz için stratejik bir ürün olan et ve hayvansal ürünlerin üretiminin yerli ve milli olarak devam ettirilmesi için üreticinin, sanayicinin ve tüketicinin çıkarlarının dengelendiği yeni bir sisteme ihtiyaç vardır. Bu sistem sektörün onayıyla devlet eliyle kurulup koordine edilmelidir. Bu nedenle ülke et ihtiyacı ithalat yolu ile değil maliyeti yüksek olsa dahi yerli ve milli kaynaklardan karşılanmalıdır.

17.

Kırsaldan kentlere kaçışın önlenmesi ve tarımsal nüfusun korunması hayvancılığın geliştirilmesi için en önemli hususlardan biridir. bu nedenle kırsalda kentsel imkanları sağlayacak sosyal, kültürel ve ekonomik tedbirlerin hayata geçirilmesi hayvancılıkta karlılık kadar önemlidir.

Yukarıdaki genel değerlendirme ile bir kez daha belirtmiş olduğumuz sorunlar karşısında getirilecek çözüm önerilerinin başarıya ulaşmasının olmazsa olmaz kuralı, devlet akli ve iradesi ile güçlü ve ısrarcı bir şekilde kısa,orta ve uzun vadeli projeksiyonlar geliştirerek 5'er yıllık dönemler halinde en az yirmi yıllık makro bir plan ortaya konulmasıdır.

Bu yüzden siyasi irade aşağıda yazdığımız başlıklarda kararlılığını deklare ederek sektör bileşenlerine özellikle de üreticiye inanç ve güven vermelidir. Aksi takdirde üreticinin inanç duymadığı ve arkasında durmayacağı bir planın başarıya ulaşma şansı kalmayacaktır.

Deklarasyonda;

1. Siyasi irade kurum ve kuralları ile yepyeni bir sistem oluşturulacağı ve en az 20 yıllık bir plan dahilinde kararlılıkla uygulanacağını net biçimde ifade etmelidir.
2. Planın ana ekseninin üreticiyi korumak, para kazanmasını sağlayıcı kararlar almak olduğunu deklare etmelidir.
3. Her şartta üretmekten vazgeçilmeyeceği, üretimin destekleneceği topluma deklare edilerek sektöre güven ve umut verilmelidir.
4. Üreticinin üretimden dolayı zarar etmesinin her şartta önleneyeceği gerekirse zararın karşılanacağı ve kazancının garanti altına alınacağı açıklanmalıdır.
5. Tarımsal örgütlerin güçlendirileceği, üretim ve pazarlamada etkin rol alacakları açıklanmalıdır.
6. Üretimde yerli ve milli alet, ekipman, sperm ve yem kullanımına geçileceği bu alanda faaliyet gösterenlerin destekleneceği ilan edilmelidir.
7. Yerelden kalkınma için yerelde üretim ve yerel yönetimlerle pazarlama modeline geçileceği araçları değil üreticileri ve tüketicileri düşünen bir yapı oluşturulacağı açıklanmalıdır.
8. Etkin bir finans sistemi oluşturulacağı deklare edilmelidir.
9. Hakça ve adil, çalışanı kalkındıran, hakkı olamayana tevessül edenleri ayrıştıran bir destekleme geliştirileceği açıklanmalıdır.
10. Sektörde teknoloji kullanımının yaygınlaştırılacağı hatta zorunlu olacağı açıklanmalıdır.
11. İthalata temelden karşı olunduğu çok ekstra durumlar (doğal afet vb.) dışında ithalat yapılmayacağı ilan edilmelidir

Kısacası siyasi irade genelde sektöre, özelde üreticiye sizin için, sizle birlikte sonuna kadar varız demelidir.

Yukardaki genel değerlendirme ve zet talepler işığında aşağıya güncel öneriler çıkarılmaya çalışılmıştır.

1. Acil eylem planı açıklanmalı,
2. Gerçekçi hayvan sayımı kimliklendirme ve kayıt yapılmalı,
3. İthalat yasaklanmalı ya da yerli üreticiyi koruyacak kadar Gümrük Vergisi konmalı,
4. Süt konseyi yapısı ve mevzuatı değişmeli,
5. Süt sözleşmesi acilen güncellenmeli “yemimi almazsan sütünü almam” dayatması kalkmalı,
6. Zincir marketlerde kooperatif ürünleri için alan açma zorunluluğu getirilmeli,
7. Yerli sperma üretimi artırılmalı,
8. Damızlık etçi ve kombine işletmeler özel statüde desteklenmeli,
9. Hayvancılık işletmelerinde tekelleşmeyi ve manipülasyona açık durumu engelleyici işletme büyüklüklerine kota konulmalı, kotaların delinmemesi için herhangi bir hayvancılık şirketine ortak olan bir kişi başka bir hayvancılık şirketine ortak olamamalı,
10. Hayvancılıkla ilgili yeni işletme kuracaklara belirli kriterleri sağlayarak elde ettikleri hayvancılık yetki belgesi şartı getirilmeli,
11. TİGEM’ler etçi ve kombine damızlık üretiminde görevlendirilmeli,
12. TMO ve Tarım Kredi kooperatifi koordineli bir şekilde yem piyasasını belirlemeli,
13. Ulusal Brusella mücadele programı oluşturulmalı,
14. şapla mücadele programı tazminatlı kesim ve doğu güneydoğu sınırlarında tampon bölge oluşturulmalı,
15. Kaba yemin trenle nakliyesi planlanmalı,
16. Kesimlerde karkasa fiyat verme yanında hayvanın diğer unsurları da (deri, kelle, sakatat vb.) fiyatlandırılmalı,
17. Et-süt yem paritesi kurala bağlanmalı ve mevzuatı oluşturulmalı,
18. Sözleşmeli besicilik modeline geçilmeli,

19. Besici besi başlangıcında besi sonu kesim fiyatını bilmelidir. 3-6-9-12 aylık kesim fiyatları açıklanmalı,
20. Besicilikte süt geliri olmadığı için desteklemeler aylık olarak verilmeli,
21. Besi desteklemesi kayıtlı kesimi ve üretimi, özendirici olmalıdır. Hayvan başına destek yerine karkas ağırlığını artırıcı destek verilmeli,
22. Irk bazında kesime farklı destek verilmeli,
23. Kırmızı ete verilen desteğin aslında gider olmadığı, kayıt altına alınmış ekonominin getirileri dikkate alındığında devletin bundan karlı çıkacağı maliye uzmanlarına iyice anlatılmalı (stopaj, gelir vergisi vb.),
24. Küçükbaş desteklemeleri belli karkas ağırlık üstündeki kuzu ve oğlak kesimine yönlendirilmeli,
25. Kuzu kesimi belli kg kriteri ile destek kapsamına alınmalı,
26. Desteklemelere suni tohumlama şartı getirilmeli,
27. Alternatif hayvancılık alanları desteklenmeli (hindi-kaz),
28. Hayvancılık desteklemelerinden kesilecek sosyal güvenlik primi ile yetiştiricilerin sosyal güvencesi ve emeklilik hakları sağlanmalı,
29. Büyükşehir yasasından kaynaklı hayvancılık işletmelerinin kurulumu ve rehabilitasyonu sorunları giderilmeli,
30. Büyükşehir yasasından kaynaklı mera sorunu giderilmeli,
31. Üretime katkı sağlayacak mazot desteği rakamı yeterli ve işleyişi pratik olmalı,
32. Üretimdeki enerji giderleri karşılanmalı,
33. Yem üretiminde hammadde temini için yapılan ithalatta döviz kuru farklı uygulanmalı,
34. Yerel yönetimler kooperatifçiliği-kooperatifleri alım garantili desteklemeli,
35. Sektöre kalifiye ara eleman yetiştirilmeli (İşkur aracılığıyla çoban, bakım ve besleme personeli, kasap, satış-pazarlama personeli vb.),
36. Hayvancılıkta alet-ekipman girdilerinin ülke içinde üretiminin sağlanması, hayvan aşularının ülkemizde üretiminin desteklenmesi ve yerli aşı kullanımının teşvik edilmelidir.

10

TDSYMB

DSYB'lerin Katkı Sunabileceği Verim Artışı Sağlayacak Proje Önerileri

P.1

İşletme Bazlı İslah ve Besleme Danışmanlığı Projesi

Problem	İşletmelerin büyük bir bölümünde hayvan besleme konularında sıkıntılar mevcut,Beslemeye dayalı hayvan rahatsızlıkları sebebiyle verim kaybımız çok fazla,Yanlış besleme sonucu verim kaybının yanında yem kaynaklarımızın boşa harcanması durumu mevcut,İşletmelerde maliyet hesabı yapılmıyor.
Amaç	Atadan dededen kalma yanlış uygulamalara son verilmesi,Hayvancılığın rastgele değil bilinçli bir şekilde yapılması,Bilinçli hayvancılıkla beraber verim kayıplarının en aza indirilmesi,Üreticilerin daha bilinçli bir üretimi gerçekleştirmesi,İşletmelerin kar etmesini sağlamak.
Uygulanacak Bölge	Türkiye Geneli

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- İşletmelere özel, sorumlu uzman personel yani besleme ve ıslah uzmanları atanması ve bu personellerin işletmelerin sorumlusu olması,
- TDSYMB tarafından meslek uzmanı birlik çalışanlarına 6 aylık sertifikalı eğitim programı uygulanması
- E-ıslah sisteminde her işletmeye bu uzmanların atamasının yapılması,
- Uzmanların işletme sorumluluklarının imzalı alınması,
- Uzmanların işletmelere ziyareti ve raporlamalarının E-ıslah sistemine yapılması.

P.2

Buzağlar Yaşasın Projesi

Problem	Buzağı ölüm oranlarının halen yüksek olması,Kamu eliyle aşılama hedefe varılamaması.
Amaç	Koruyucu Hekimlik hizmetinin küçük ve orta boy işletmelere ulaştırılması,Buzağı kayıplarının giderilerek ekonomiye katkı sağlanması,İşletme aile hekimliği sürecinin başlatılması.
Uygulanacak Bölge	Türkiye Geneli

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Veteriner Hekimler Odası-Bakanlık-Birliğin protokol imzalanması,
- Kurulacak çağrı merkeziyle proje entegrasyonu sağlanması,
- Birliğin, yapılacak hizmetin teknik-idari ve mali standartlarını belirlemesi,
- Veteriner Hekim Odaları'nın aşılama temin ederek dağıtımını sağlaması,
- Veteriner Hekimler Odası'nın aşı planlaması ve işletmeye görevli ataması yapması,
- Birliğin yapılan hizmetin icmalarını inceleyerek desteklemeden gelen paralardan kesinti yaparak ilgili odaya aktarım yapması,
- Birliğin yapılan işlemlerle ilgili yıllık değerlendirme raporu hazırlaması,
- Bakanlığın iş ve işlem denetlemesi ve kontrolünü yapması.

İşletmede Hızlı Kayıt ve Küpeleme Projesi

Problem	Zamanında küpelenmemesi, Destekleme kaybı yaşanması, Yavru atma ve buzağı ölümlerinin tespit edilememesi, Mobil tohumlama işlemine zarar vermesi.
Amaç	Oluşacak yeni sağlıklı kayıt sistemi sayesinde hayvan varlığımız hakkında doğru bilgiye ulaşım sağlanması, Desteklemelerde suistimalleri kaldırma veya azaltma, Hayvan hastalıklarıyla mücadele ve ıslah çalışmalarında başarıya ulaşma, Buzağı ölümleri, yavru atma envanterlerini oluşturabilme, AB standartlarında kimliklendirme işleminin tamamlanması, Düşen küpeye bağlı sanallıkların ve veri kayıplarının giderilmesi.
Uygulanacak Bölge	Türkiye Geneli

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Tarım ve Orman Bakanlığı'nın KÜPELEMEYİ birliklere devri-protokolü,
- "Alo Köylüm" projesiyle entegrasyon sağlanması,
- Küpeleme desteğinin yeterli miktarda açıklanması,
- İşletmede kayıt ve kimliklendirme işlemi için teknolojik altyapının kurulması,
- Birlikler aracılığıyla yerleşim yerlerine rutin küpeleme turlarının düzenlenmesi,
- Küpelenen hayvanın pasaportunun üreticiye işletmede anında teslimi,
- Birliklerin 20 günde küpelemeyi yapması,
- Bakanlığa veri toplanması ve raporlama yapılması.

Brusella'dan Bölgesel Arilik Projesi

Problem	• Brusella hastalığından dolayı buzağı kaybı yaşanması,• İnsanlara ve hayvanlara bulaşma riski,• Islah projelerine engel olması.
Amaç	• Bölgesel (işletme bazlı-köy-ilçe-il bazlı) arilik sağlanması,• Buzağı kayıplarının önlenmesi,• İnsan sağlığının korunması,• Islah projelerinin hayata geçirilebilmesi.
Uygulanacak Bölge	• Etçi damızlık Islah çalışması yapılacak bölgeler

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Islah çalışması yapılacak-etçi damızlık sığır dağıtımı sağlanacak bölgelerdeki (köylerde) işletmelerin taranması,
- Hastalık tespit edilen hayvanların eliminasyonu,
- Yerine TİGEM'den özel sektörden ari işletmelerden hayvan temini,
- Tarım ve Orman Bakanlığının Brusella Mücadelesi için Veteriner Hekim Odalarıyla (Türk Veteriner Hekimleri Birliği) protokol,
- Etkin yoğun aşılamının ari bölgelerde yapılması,
- Brusella dan ari işletme statüsü oluşturularak işletmeye ve işletmede üretilen ürünlere özel destekleme verilmesi.

Problem

- Azalan kırsal nüfusa bağlı örgüt üye sayılarında azalma,
- İktisadi ve insan kaynakları yönünden zayıf yapılar oluşması,
- Hayvancılıkta tür ve ürün bazında çok farklı örgütlerin kurulmuş olması,
- Görev tanımları ve yetki yönünden yaşanan karışıklıklar,
- Üreticilerin çıkarlarının yeterince korunamıyor olması.

Amaç

- Örgüt kirliliği ve karmaşasının giderilmesi,
- Üretici kalkınmasına yeni bir model oluşturulması,
- Üreticilerin ürünlerinin pazarlanmasında aktif rol alınması,
- Tüketicinin de haklarının korunması.

Uygulanacak Bölge

- Türkiye Geneli

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Hali hazırdaki örgütlerle konunun değerlendirilerek konsensus sağlanması,
- Yetiştiricilerin mağduriyet yaşamaması için özel program belirlenmesi,
- Mevzuatlarla örgütlenmede ikili yapıya (kooperatif-ıslah birlikleri) veya tek çatı örgütlenmesine geçilmesi,
- Kooperatif kurulma üye sayılarıyla ilgili kooperatifleri güçlendirici rakamların belirlenmesi,
- Girdi temini ve ticari faaliyette aktif rol alıcı görevler yüklenmesi.

P.6

Verim Artışı Sağlayacak Proje Önerileri

Suni Tohumlama ile Etçi Melezleme Projesi

Problem	• Yeterli etçi ırklarımızın bulunmaması,• Doğuda mera dönüşünde hayvanların yeterli besi performansına ulaşmıyor olması,• Karkas ağırlık ortalamasının halen çok düşük olması,• Kırmızı etin maliyetinin yüksek tüketicinin de ucuza alamıyor olması.
Amaç	• Ülkenin et ihtiyacını karşılanmasına katkı sağlamak,• Karkas ortalamasını artırmak,• Üreticinin kazancını artırmak,• Brusella yla mücadeleye de katkı sağlamak,• Kontrollü melezlemeyle (heterozigot melezleme) F1'deki kazanımların F2-F3'lere geçmesini sağlamak,• Özellikle doğu bölgesinde doğumların Aralık-Ocak ayına çekilmesini sağlamak.
Uygulanacak Bölge	• Mera Yetiştirme Bölgeleri

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- İl ıslah komisyonu kararlarıyla yerel ırk ve suni tohumlama boğalarının tespiti,
- Ulusal ıslah komisyonunda ülkesel projenin prensiplerinin ortaya konulması,
- Eğitim ve duyuru çalışmalarının yapılması,
- Birlikler aracılığıyla ve/veya Serbest Hekimlerle suni tohumlama uygulama protokolü hazırlanması
- Uygulanacak projenin çağrı merkezi projesiyle entegrasyonu sağlanması,
- Yapılan suni tohumlamaya bağlı üretici ve uygulayıcının desteklenme modeli geliştirilmesi,
- Birlik aracılığıyla destekleme icmalleri hazırlanarak dağıtımı sağlanması.

Problem	• Yeterince saf ırk damızlık etçi ırka sahip olmamamız,• İhtiyacın sütçü hayvanlardan elde edilmeye çalışılması.
Amaç	• Etçi Damızlık İşletmelerin kurulmasının, faizsiz kredilerle finans ederek sağlanması,• Popülasyonun etçi ırka dönüşümünün sağlanması,• Karkas ağırlık ortalamasının artırılması,• Melezlemede erkek hayvanlardan faydalanma.
Uygulanacak Bölge	• Süt hayvancılığı için uygun olmayan dağ köyleri• Mera yetiştirme bölgesindeki iller

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Etçi damızlık işletme standartlarının belirlenmesi,
- Etçi damızlık işletme soy kütük prensipleri belirlenmesi,
- Yeni işletme kuracakların talepleri alınması,
- TİGEM ve özel sektörde taleplerin karşılanması ile ilgili protokol yapılması,
- Bakanlığın sübvansiyonlu ve hibeli Ziraat Bankası'ndan krediler kullandırması,
- Damızlık Birlikleri aracılığıyla dağıtılması ve kayıt işlemlerinin yürütülmesi,
- Özel-Aylık Desteklemeler verilmesi,
- İşletme üretilen ürünlerin örgütler aracılığıyla pazarlanmasının sağlanması.

“Alo Köylüm” Üretici Danışma ve İletişim Merkezi Projesi

Problem	• Üreticilerin Tarım ve Hayvancılık konusunda yaşadığı sorunları ve talepleri iletememesi,• Üretici Danışma ve İletişim Merkezinin bulunmaması,• İdarenin de hızlı veri ve raporlamaya ulaşamaması.
Amaç	• Yetiştirici memnuniyetinin sağlanması,• Erken uyarı ve kriz algılama sisteminin kurulması,• Bakanlık politikaların sahaya doğru ve çabuk ulaşmasının sağlanması.
Uygulanacak Bölge	• Tüm Türkiye Geneli

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Bir çağrı merkezi kurulması veya faal çağrı merkezleriyle anlaşılması,
- Bakanlık veri tabanlarının çağrı merkezlerine entegre edilmesi,
- Veri tabanlarını ve yeni oluşturulacak ara yüzlerini kullanacak personel yetiştirilmesi,
- Çağrı merkezi çalışanlarının yetersiz kaldığı durumlarda devreye girecek uzman personellerinin yetiştirilmesi,
- Sistemden alınan raporların değerlendirileceği bir birimin oluşturulması,
- Sistemin finansını sağlayacak reklam anlaşmalarının yapılması,
- 1 yıl pilot 4 farklı pilot ilde uygulama yapılması.

"HABA" Hayvancılık Bilişim Ağı Projesi

Problem	Sektör ile ilgili sağlıklı verilere ulaşılamaması, Sektör teknoloji kullanımının yetersiz olması, Ortak bir veri tabanının bulunmaması, Faaliyetlerin ve denetlemelerinin manuel ve düzensiz gerçekleşmesi.
Amaç	Sektörün durumu ile ilgili sağlıklı verilere ulaşılması, Tüm sektör çalışanlarının kullanacağı ortak bir veri tabanı oluşturulması, Dönemsel, bölgesel istatistik ve raporlar elde edilmesi, Sektörün elektronik ortamdan yönetilmesi ve denetlenmesi.
Uygulanacak Bölge	Tüm Türkiye Geneli

Projenin gerçekleşmesinde izlenecek Metot

- Sektör temsilcileri ve analist programcıların katılımı ile sistem analiz ve algoritma geliştirme çalışmaları yapılması,
- Sektör çalışanlarının görev ve yetkileri doğrultusunda özelleştirilmiş kişisel sayfalarının olduğu web portalının hayata geçirilmesi,
- Sistemin özellikle sahada etkin kullanımı için mobil uygulamaların yapılması,
- Sektörde faaliyet gösteren herkesin (üretici, işletme danışmanları, işletme hekimleri, finans danışmanları, üretici örgütleri vb.) sistem kullanımının zorunlu tutulması,
- Sistem kullanımını öğretmek amacı ile hem yerinde eğitim hem de uzaktan eğitim yöntemleri kullanılarak eğitimler verilmesi,
- Sistem kullanımı geçiş sürecini hızlandırmak amacı ile kullanımını özendirici kampanyalar uygulanması,
- Sistemin genelde tüm ülkede, özelde ve sektör insanları arasında tanınırlığını ve inanılabilirliğini sağlamak amacı ile tanıtım filmleri, sosyal medya tanıtımları, afiş ve broşürler yapılması,
- Sistemin tanıtımı amacı ile ülke genelinde ödüllü logo tasarım yarışması yapılması.